

UNIVERZITA KARLOVA v PRAZE

Filozofická fakulta
Katedra pedagogiky

VLADIMÍRA FROLDOVÁ
V.ročník – kombinované studium
Obor: pedagogika

Pojetí a sebepojetí studenta SPŠZ.
The conception and the self-conception of a student at SPŠZ.
Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jiří Pelikán CSc.

Praha 2006

Prohlášení.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Praze dne

Vladimíra Frollová

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Jiřímu Pelikánovi, CSc., za odborné vedení diplomové práce a poskytování rad.

Děkuji vedení a učitelům školy SPŠZ za pomoc při získávání podkladů pro diplomovou práci.

Osnova

OSNOVA.....	4
ÚVOD	6
1. KATEGORIE POJETÍ STUDENTA.....	9
1.1. OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ	11
2. OBECNÉ POJETÍ ÚSPĚŠNÉHO STUDENTA SPŠZ.	14
3. PŘEDMĚTOVÉ POJETÍ ÚSPĚŠNÉHO STUDENTA SPŠZ.....	16
4. UČITELOVO INDIVIDUÁLNÍ POJETÍ ÚSPĚŠNÉHO STUDENTA.....	19
4.1. PERCEPČNĚ POSTOJOVÉ ZAMĚŘENÍ UČITELE KE STUDENTOVÍ	19
A FORMOVÁNÍ PŘEDSTAV UČITELE O STUDENTOVÍ.....	19
4.2. KRITÉRIA ÚSPĚŠNOSTI.	24
4.3. KLASIFIKACE.....	25
4.4. DIAGNOSTIKA UČITELOVA POJETÍ ÚSPĚŠNÉHO STUDENTA.	28
5. SEBEPOJETÍ ÚSPĚŠNÉHO STUDENTA.....	31
5.1. KATEGORIE SEBEPOJETÍ.....	31
5.2. SOCIABILITA STUDENTA V RÁMCI ŠKOLNÍ TŘÍDY.	33
5.3. STUDENTOVA ASPIRACE STUDOVAT VYSOKOU ŠKOLU.	36
5.4. STUDENTOVA VLASTNÍ KRITÉRIA ÚSPĚŠNOSTI.	37
6. SEBEREFLEXE V PRÁCI UČITELE.....	39
6.1. SEBEREFLEKTIVNÍ METODA PERCEPČNÍCH DOVEDNOSTÍ.	44
6.1.1. <i>Jednotlivé techniky.</i>	47
7. ILUSTRATIVNÍ PŘÍKLAD – APLIKACE SEBEREFLEKTIVNÍ METODY.....	54
7.1. CHARAKTERISTIKA A POPIS VÝBĚROVÉHO SOUBORU	54
7.2. VÝSLEDKY SEBEREFLEXE.	56
7.2.1. <i>Rozbor vlastní klasifikace</i>	56
7.2.2. <i>Kritéria úspěšnosti</i>	60
7.2.3. <i>Sebepojetí úspěšného studenta SPŠZ a úspěšného adolescenta</i>	64
7.2.4. <i>Srovnání pojetí a sebepojetí jednotlivých studentů</i>	67
7.2.5. <i>Vliv sebepojetí na další kategorie.</i>	72
7.3. ZÁVĚR.	81
7.4. ZHODNOCENÍ METODY.	87
SEZNAM PŘÍLOH.....	90
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.	114

RESUME.....	116
--------------------	------------

Úvod

„Kolik jazyků znáš, tolikrát jsi člověkem.“

Tento citát visí snad na každé nástěnce u učebny cizích jazyků.

Téměř každý začínající učitel v začátcích své učitelské kariéry považuje výuku svého předmětu za nejdůležitější na škole.

I já jsem nebyla jiná.

Dobry a úspěšný student byl ten, kdo byl úspěšný v angličtině.

Naštěstí pro mé studenty a mne jsem začala studovat pedagogiku a postupně jsem objevovala „tajemství“, která můj pohled na výuku angličtiny změnila. Alespoň si myslím, že změnila.

Výše uvedený citát bych nyní volně parafrázovala:

„Kolik studentů vyučuješ, tolikrát jsi učitel a kolik učitelů máš, tolikrát jsi student.“

Téma diplomové práce: „Pojetí a sebepojetí studenta SPŠZ“ jsem si zvolila se záměrem zjistit, jaké je pojetí úspěšného studenta na škole, kde pracuji a jaké je sebepojetí „mých“ studentů.

Pracuji jako učitelka anglického jazyka a ekonomiky na Střední průmyslové škole zeměměřické v Praze 9 v Hrdlořezích.

Cílem této práce je navrhnout metodu sebereflexe, která pomůže učiteli zlepšit jeho percepční dovednosti. Tato metoda má svá východiska v učitelově pojetí úspěšného studenta a sebepojetí vlastních studentů.

Nedílnou součástí této práce je ilustrativní příklad aplikace navrhované metody v praxi. Na vlastním příkladě prezentuji různé metody a techniky, které vedou ke srovnání učitelova pojetí úspěšného studenta se sebepojetím jednotlivých studentů.

Diplomovou práci jsem koncipovala jako teoreticko-empirickou. Empirická část je zastoupena ilustrativním příkladem aplikace navrhované sebereflektivní metody.

Jednotlivá šetření jsem provedla na Střední průmyslové škole zeměměřické na Praze 9.

Na začátku textu jsem zařadila 4 kapitoly, pojednávající o pojetí úspěšného studenta SPŠZ z pohledu obecného pojetí, předmětového pojetí a individuálního učitelova pojetí. Kapitola 5 se zabývá sebepojetím studentů v sociální, motivační a výkonové oblasti. Poslední teoretická kapitola osvětluje problematiku sebereflexe v práci učitele a navrženou metodu sebereflexe percepčních dovedností.

Ilustrativní příklad je rozdělen na dvě části.

První část se týká autodiagnostiky percepce studentů a jejich pojetí a to na základě analýzy hodnot, které souvisí s klasifikací a kritérii úspěšnosti ve výkonové, sociální a aspirační oblasti.

Pojetí každého studenta srovnávám s jejich vlastním sebepojetím. Hodnoty o studentově sebepojetí jsem získala z vytvořeného dotazníku „úspěšnosti“.

Ve druhé části příkladu zjišťuji, jaký je vztah mezi sebepojetím studenta a jeho školním prospěchem, sociální pozicí ve třídě a jeho aspirací studovat na vysoké škole.

V závěru práce reflektuji přínosy a nedostatky dané sebereflexní metody a snažím se navrhnout opatření, která zlepší moji percepci studentů a která by pozitivně ovlivnila sebepojetí jednotlivých studentů.

Jako zdroj informací jsem použila literaturu z pedagogické psychologie, sociální psychologie, vývojové psychologie a teorie výchovy, zabývající se problematikou pojetí a sebepojetí studenta. V neposlední řadě jsem použila publikace zabývající se pedagogickou metodologií a statistikou.

1. Kategorie pojetí studenta.

Samotné slovo student a studium je spjato s několika významy.

Podle slovníku cizích slov „*je student osoba, která*

a) vědecky, odborně bádá,

b) vzdělává se na vysoké škole nebo též na tehdejší střední škole (gymnázium),

c) učí se něčemu, získává poznatky.“ (Klimeš, L., 1981, str.684)

Tedy dnešní středoškolský student je osoba, která studuje na střední škole a něčemu se učí, tzn. získává poznatky. Tato strohá definice však zdaleka nevystihuje pravou podstatu „býti studentem“.

Je dobré si uvědomit, že studenti tráví více než jednu třetinu dne ve škole nebo přípravou do školy. Jednu třetinu prospí a v poslední třetině cestují do školy a zpět¹, uspokojují své fyziologické potřeby a pokud jim zbude trocha času, věnují se svým koníčkům.

Troufám si tvrdit, že sebepojetí středoškolských studentů a jejich sebepojetí jako člověka je z větší části totožné a je velkou měrou ovlivňováno a formováno pedagogickým procesem.

¹ Na základě vlastního empirického šetření jsem zjistila, že průměrná doba cestování studentů SPŠZ do školy je 51 minut a během cesty jedou minimálně dvěma dopravními prostředky. Šetření probíhalo dotazníkovou metodou ve školním roce 2003/2004 a zúčastnili se jej studenti třetích ročníků. Celkem 82 studentů.

Osobnost středoškolského studenta podléhá dvěma vlivům,
viz. tabulka 1.

A to nárokům a požadavkům, které vyplývají ze sociální role studenta
a období adolescence.

Tabulka 1. Vlivy utvářející studentovu osobnost

Studentova osobnost	Nároky a požadavky
Role studenta	Školy Učitelů Spolužáků Rodičů Ostatní
Období adolescence	Psychosociální proměna Pohlavní zralost Sociální vztahy Nástup do zaměstnání

Role středoškolského studenta je velmi náročná a rozmanitá.

Středoškolský student musí naplnit mnohá očekávání, která jsou na něj kladena ze strany školy. Na jedné straně jsou zde pravidla a povinnosti vyplývající ze školního řádu, učebních osnov, zaměření školy, kultury školy, na straně druhé jsou tu požadavky jednotlivých učitelů. (Pokud máme 10 předmětů, můžeme mít i deset různých učitelů a s nimi 10 různých požadavků, nároků, přístupů, způsobů hodnocení a zpětné vazby, komunikace, náročnosti...) Nedílnou součástí role studenta je i naplnit očekávání svých spolužáků. (Být kamarád, poradit, napovídat, dát mi něco opsat.) V neposlední řadě i rodičů a jejich představ jak by měl jejich syn či dcera studovat tj. jaké známky by měl dostávat, kolik času by měl věnovat učení, co by měl dělat po maturitě...

Nezanedbatelnou roli mají i trenéři či jiní vedoucí pracovníci volnočasových klubů, kamarádi, společenské klima. Všechny tyto nároky a požadavky a to jak se s nimi student vypořádá, formují jeho sebepojetí a to nejen jako studenta, ale i člověka. Samotné sebepojetí je prezentováno navenek studentovým chováním, přístupem ke škole, k učivu, k povinnostem, lidem. Toto vystupování (prezentování sebe sama) ovlivňuje postoj a pojetí jednotlivých učitelů k nim samotným.

1.1. Období dospívání

Dalším faktorem, který nepřímo ovlivňuje roli studenta, ale velmi vážně zasahuje do osobnostní složky je doba dospívání. Období dospívání (adolescence) trvá přibližně od 15 do 20 let. Tedy po celou dobu středoškolské docházky. Kromě pohlavního dozrávání, které je hlavním znakem dospívání, dosažení plnoletosti a možným nástupem do zaměstnání, dochází také k větším proměnám v osobnostní struktuře jedince.

„Adolescence je však především dobou komplexnější psychosociální proměny, mění se osobnost dospívajícího i jeho sociální pozice. Mladý člověk získává nové role, spojené s vyšší sociální prestiží. Emancipace z vázanosti na rodinu je obvykle dokončena, vztahy s rodiči se stabilizují a zklidňují. Vrstevníci jsou ještě významnější, než byli dříve. Partnerské vztahy tohoto období bývají mnohem zralejší.“ (Vágnerová, M., 2000, str. 253)

Během dospívání získává student kompetence, které mu budou užitečné nejen v jeho osobním životě, ale i v profesním životě. Středoškolský student používá ve svém myšlení formální logické operace. Je schopen nalézat a používat nové způsoby řešení problémů. Jejich způsob řešení je

většinou radikální, rychlý, někdy můžeme mluvit i o rigiditě myšlení. Studenti neradi přijímají kompromisy. Jejich způsoby myšlení, jednání a chování se odráží v interakci s okolím. Proto dochází v tomto období k mnohým nedorozuměním, nejen ze strany rodičů a učitelů, ale i jejich spolužáků.

Např. mezi nejfrekventovanější konflikt/nedorozumění mezi učiteli a studenty patří rozdílná představa o úspěšném studentu viz. dále výsledky v ilustrativním příkladu. Učitelé mají neustálou tendenci požadovat po svých studentech nejlepší výkony a hodnotit je podle dosažených výsledků. Mají určitou představu, že úspěšný student je ten, který se dobře učí. Většinou to znamená, že student se učí na výborné a chvalitebné známky. Pokud získá horší známky, měl by být schopen sebereflexe a být sám se sebou nespokojený a více snažit.

Studenti na středních odborných školách většinou tyto tendence a ani znalost sebereflexe nesdílejí. Během vlastní praxe jsem poznala, že většina studentů je spokojená s jakoukoli známkou, pokud to není nedostatečná. A pokud nějakou špatnou známkou dostanou, drtivá většina studentů z této známky viní učitele. Na SPŠZ je toto nejmarkantnější v hodinách matematiky. Více než 80% studentů se považuje za úspěšné pokud dostanou hodnocení dobré. Při nedostatečné obviňují daného vyučujícího. („Látku neumí vysvětlit, je moc přísný, zasedl si na mne.“)

To v plné míře potvrzuje Vágnerová (2000, str. 260):

„Vlastní intelektuální kompetence jsou na počátku adolescence potvrzeny přijetím do nějaké školské instituce, která reprezentuje i budoucí profesní roli, resp. její sociální status. Na konci adolescence lze prokázat své schopnosti absolvováním této školy. Úspěšnost v roli studenta nebo učeň - má jiný význam, než měla pro žáka základní školy.

Předpokládaná hodnota školy jako prostředku k dosažení lepší profesní role a větší sociální prestiže příliš nefunguje. Vyšší sociální status a zejména dobré ekonomické postavení na kvalitě vzdělání v takové míře nezávisí (o školní úspěšnosti nemluvě). Úspěšné, či jakékoliv absolvování školy nepřinese absolventovi bezprostředně příliš velký zisk. Jeho budoucí sociální postavení ani ekonomické výhody nebudou jeho prospěchem vůbec ovlivněny. Vzhledem k tomu je motivace ke školní práci učňů i středoškoláků (s výjimkou potenciálních uchazečů o studium na vysoké škole) poměrně slabá.“ A dále pokračuje:

„Adolescent bude svoje kompetence využívat především k tomu, aby se vyhnul problémům a aby si udržel určitý standard, který se stabilizuje na počátku docházky do této školy. Tento standard je výslednicí působení 3 faktorů:

- Výkonu, který je z hlediska osobní identity přijatelný a nenarušuje jeho sebehodnocení.*
- Je ho dosahováno s co nejmenším možným úsilím.*
- Nevede ke konfliktu jak se spolužáky, tak s dospělými.“*

Nutno ovšem podotknout, že student se dokáže nadchnout a pracovat s velkým zápallem pro věc, která jej nějakým způsobem oslovila. Většinou se to týká mimoškolních aktivit, či aktivit, které je odvedou od docházky do školy např. výstavy a veletrhy středních škol, účast na školních turnajích apod. Samostatnou kapitolou je motivovanost studentů středních škol, ale tímto se nebudu zabývat, protože to není součástí diplomové práce.

Více např. (Balcar,K.:Úvod do studia psychologie osobnosti.Chrudim:Mach,1991)

2. Obecné pojetí úspěšného studenta SPŠZ.

Na SPŠZ není přesně definováno, kdo je úspěšný student. Obecné pojetí úspěšnosti je podmíněno vystudováním této školy a uplatněním se v oboru či v dalším studiu na ČVUT v oboru geodézie. Škola nemá popsany profil absolventa, má pouze jeho uplatnění.²

Domnívám se, že toto pojetí je velmi nedostačující. Na základě školského dokumentu tzv. Bílá kniha, bych navrhovala rozšířit profil absolventa alespoň o základní charakteristiky, které jsou popsány v daném dokumentu jako klíčové dovednosti absolventa středního odborného školství.

Profil absolventa SPŠZ by mohl vypadat následovně:

Každý student, který absolvoval tuto školu, má odborné vzdělání v oboru geodézie nebo katastr nemovitostí. Absolvent je schopen prakticky uplatnit své znalosti a dovednosti na pozici nižšího managementu ve firmách zabývajících se, či využívajících služeb zeměměřiče. Kromě odborných znalostí zná i metody, které mu umožní efektivní učení

² www.spszem.cz

Druh studia

Studium na SPŠZ je čtyřleté denní pro žáky a uchazeče s ukončeným základním vzděláním. Je uzavřeno maturitní zkouškou.

Studenti si mohou zvolit speciální zaměření, a to buď geodézii, nebo katastr nemovitostí (toto zaměření vychovává budoucí zaměstnance katastrálních a pozemkových úřadů v regionech).

Uplatnění absolventů:

Podle zpráv z resortu stále trvá nedostatek zeměměřičů. Poptávka po našich absolventech mnohokrát převyšuje možnosti školy. Zvlášť kritická situace je v regionech, a proto se naši absolventi nemusí po ukončení studia obávat o nedostatek pracovních příležitostí.

Absolventy školy potřebují:

katastrální, pozemkové i obecní úřady,

geodetické společnosti v okresech, krajích a v Praze,

vojenská pracoviště (jde o civilní zaměstnance, např. v oboru fotogrammetrie, dálkového průzkumu Země),

projekční ústavy, metro, České dráhy apod.,

soukromé stavební a zeměměřické firmy.

Studenti s dobrým prospěchem mohou po maturitě pokračovat ve studiu na vysokých školách, kde se velmi dobře uplatňují.

a práci s informacemi, je schopen využívat nové informační a komunikační technologie. Absolvent je také schopen kriticky myslet a hodnotit, umí pracovat samostatně i v týmech, zvládá konfliktní a stresové situace, orientuje se v různých situacích a adekvátně na ně reaguje. Jedná na základě vlastního úsudku, ale v souladu s morálními normami a uvědoměním a přijetím osobní odpovědnosti. Absolvent respektuje odlišnosti, je si vědom pravidel soužití v multikulturní společnosti.

Je skutečně tristní, když si uvědomíme, že současné pojetí úspěšného studenta na SPŠZ je založeno pouze na jeho klasifikaci. Stále zde převládá tendence hodnotit studenty pouze podle jejich známek a nezahrnovat jejich osobnostní kvality.

Mezi kantory platí nepsané pravidlo, že úspěšný student je ten, kdo má z daného předmětu jedničku nebo dvojku.

3. Předmětové pojetí úspěšného studenta SPŠZ.

Každý předmět vyžaduje po studentových schopnostech a dovednostech něco jiného. Proto i do celkového pojetí studenta se promítají požadavky daného předmětu. Student, který je úspěšným studentem pro kolegu tělocvikáře, protože se účastní každoročního Geomaratonu a úspěšně reprezentuje školu v basketbalu, nemusí být úspěšným studentem v očích kolegyně učící matematiku.

Pokud porovnáme požadavky na studenta v maturitních předmětech anglického jazyka, matematiky a geodézie, dojdeme ke třem celkem rozdílným pojetím úspěšného studenta.

Na základě učebních osnov jednotlivých předmětů a pohovoru s vyučujícími daného předmětu jsem sestavila tabulku 2, kde porovnávám klíčové znalosti a dovednosti vedoucí k ohodnocení studenta jako úspěšného.

Požádala jsem jednotlivé vyučující, aby ohodnotili dané kompetence z pohledu důležitosti (1-velmi důležitá, 2-důležitá, 3-je dobré ji mít, 4- není moc důležitá, 5-nedůležitá) pro studenta, kterého by považovali za úspěšného ve svém předmětu.

Z tabulky 2 vyplývá očekávaná skutečnost, že některé obecné kompetence jsou klíčové ve všech třech předmětech a jiné specifické pouze pro daný předmět.

Mezi *obecné kompetence*, kterými by měl úspěšný student disponovat, patří:

Je schopen analyzovat text úlohy. Pracuje na rozvíjení své osobnosti. Prohlubuje své studijní návyky. Zvládne pracovat přesně, důsledně, odpovědně a trvale. Zná zásady timemanagementu.

Mezi *klíčové kompetence* patří především receptivní a produktivní dovednosti. A dále je schopen řešit problémy.

Tabulka 2. Porovnání klíčových znalostí a dovedností v předmětech anglický jazyk, matematika a geodézie

Předměty.	Anglický jazyk	Matematika	Geodézie
Klíčové dovednosti.			
<i>Všeobecné kompetence</i>			
Znalost reálií a kultury	2	5	5
Sociokulturní dovednosti	2	3	3
Rozvíjení osobnosti	1	1	1
Prohlubování studijních návyků	2	1	2
Rozvoj logického myšlení	3	1	2
Vytváření úsudků a schopnosti abstrakce	3	1	2
Analyzovat text úlohy	2	1	1
Pracovat přesně, důsledně, odpovědně a trvale.	2	1	1
Nést zodpovědnost za vypůjčené přístroje.	5	1	1
Práce v týmech.	1	4	2
Timemanagement	2	2	2
<i>Klíčové kompetence</i>			
Receptivní dovednosti	1	2	2
Produktivní dovednosti	1	2	1
Interaktivní dovednosti	1	4	2

Numerické aplikace	4	1	2
Dovednost řešit problém	2	1	1
Využívat informace kvantitativního charakteru	3	1	2
Vytyčování zadaných úloh	5	5	1
Nivelizace	5	5	1
Měření délek různými metodami a přístroji	5	5	1

(1-velmi důležitá, 2-důležitá, 3-je dobré ji mít, 4- není moc důležitá, 5-nedůležitá)

4. Učitelovo individuální pojetí úspěšného studenta.

4.1. Percepčně postojové zaměření učitele ke studentovi a formování představ učitele o studentovi.

Jak učitel vnímá své studenty, jaká vnitřní stanoviska k nim zaujímá, co si myslí o jejich schopnostech, vlastnostech a dovednostech není bezvýznamnou složkou v učitelově pojetí jednotlivých studentů. Vše to co učitel vidí (nebo chce vidět) ve svých studentech, co si o nich myslí, jakou roli hrají v jeho vyučovacích hodinách, ovlivňuje učitelovo vystupování vůči nim a to většinou neuvědoměle a bezděčně. Toto vnímání zaujímá velkou roli ve vzájemných pedagogických vztazích, ovlivňuje pedagogickou komunikaci a v nemalé míře dokáže ovlivnit i sebepojetí jednotlivých studentů, respektive jejich výkonů, sebehodnocení, motivaci.

Podle Heluse a Hrabala (1988, str. 86)

pod pojmem percepčně postojové zaměření učitele můžeme chápat *vjem žáka učitelem*:

(a) „Ve své ustálené podobě *vjem žáka* (jeho vlastností, výkonů apod.) učitelem není jenom jakýsi objektivisticky nezúčastněným odrazem toho, jaký žák je a jakých výkonů dosahuje. *Vjem žáka učitelem* je složitý konstrukt, na jehož vzniku se podílí celá řada činitelů.

(b) Mezi učiteli, vedoucími k vytváření pohledu učitele na žáka, zaujímají místo i učitelovi potřeby, požadavky a očekávání, dané jeho osobností a sociální funkcí, jeho postavením vůči žákovy apod.

(c) *To, jak učitel žáka vnímá, k jakému obrazu či pojetí žáka dospívá, co si o něm myslí, je psychickým regulátorem projevování vztahu učitele k žákovi. Je odrazovým můstkem učitelova jednání s žákem, a toto jednání je konec konců vymezováním možností žáka podat lepší či horší výkon, lépe či hůře se ve škole cítit, aktivněji či pasivněji se projevovat, více či méně si věřit.*

(d) *Jednou navozený obraz žáka či lépe řečeno jednou navozené percepčně postojové zaměření učitele na žáka, zahrnující i názor na to, jaký žák je, co může, jak je třeba s ním jednat atd., působí velmi často jako regulátor takových interakcí, které vedou k jeho potvrzování a posilování v průběhu času. Neboli, percepčně postojové zaměření učitele je silou, vytvářející převahu situací, na které žák a ve kterých žák mnohdy nemůže reagovat jinak, než tak, že učitel to bude vnímat jako potvrzení správnosti svého percepčně postojového zaměření.*

(e) *Uvedené tendence se netýkají jenom vztahu učitele k jednotlivému žákovi, ale uplatňují se i ve vztahu učitele k celým školním třídám, pronikají do vztahů sbor učitelů – žáci – třídy apod. “*

Učitel může ke studentovi zaujímat tři různé postoje. Jeho postoj ke studentovi je buď kladný, záporný či neutrální.

Nejméně „nebezpečný“ je postoj neutrální. Student je přijímán jako jeden z mnoha, učitel není ovlivněn žádnými jinými aspekty, kromě jeho výkonu při hodinách. Mezi takovéto studenty patří většinou průměrní studenti, kteří nepodávají oslnivé ani neuspokojivé výkony. Během hodiny se projevují málo, nejsou moc aktivní. Můžeme je charakterizovat jako průměrné studenty, ale ne jako ideální studenty.

Dále následuje kladný postoj ke studentovi. Zde vyvstává nebezpečí nadhodnocení studentova výkonu, promíjení drobných chyb, častější komunikace na úkor ostatních studentů atd. Může se stát, že student si o sobě vytvoří nadhodnocené sebepojetí. (Jsem skutečně dobrý angličtinář, drobné chyby v komunikaci nevadí, přijímací zkoušky lehce zvládnu.) V konfrontaci s jinou situací, ať pedagogickou či ne, může nastat kolize mezi jeho sebepojetím a skutečností, že není tak dobrý, že přecenil či nedocenil své schopnosti a možnosti.

Posledním postojem je záporný vztah ke studentovi. Tento postoj je velmi nebezpečný, protože může zanechat velmi negativní stopy ve studentově sebepojetí, jeho sebehodnocení. Může jej demotivovat a vyvolat odpor k danému předmětu, může jej zastavit v jeho rozvoji dané dispozice.

Většina literatury týkající se percepčně postojového zaměření varuje před negativními tendencemi, které ovlivňují (většinou nevědomky) vnímání studenta učitelem. Srovnej (Helus, Hrabal, 1988, str.92)

Každý učitel podléhá některým vlivům, liší se pouze druhem a intenzitou.

V tabulce 3 jsou údaje, které jsem získala vlastní sebereflexí z pedagogické praxe.

V levém sloupečku jsou negativní tendence, v pravém sloupečku je popsán jejich vliv na mou osobu jako učitele a poznámka, kde se snažím o krátké zdůvodnění.

Významnou složkou ovlivňující sebepojetí studenta v oblasti pedagogické psychologie je i pocit úzkosti. Nejedná se pouze o úzkost

ze selhání, ale i o úzkost, jejímž zdrojem je pedagogický proces. Náročnost studia, chování a přístup jednotlivých učitelů, přijetí třídním kolektivem, může vyvolávat u různých studentů různý stupeň úzkosti. Pro jednoho studenta tato úzkost může být motivující, pro jiného frustrující.

Tabulka 3. Vlastní sebereflexe negativních vlivů v percepčně postojovém přijetí studentů

Negativní vliv	Míra intenzity	Poznámka
<i>Podlehnutí prvnímu dojmu.</i>	Velká.	Týká se pouze nevhodného chování (drzé poznámky, vyrušování).
<i>Podlehnutí tzv. haló efektu.</i>	Velmi malá.	Reflektuji pouze „zvláštní smysl pro humor“.
<i>Podlehnutí působení kontrastu.</i>	Střední.	Pokud učím jazyk v obou polovinách jedné třídy, mám tendenci hovořit o jedné polovině jako o lepší. ³
<i>Favoritismus.</i>	Nulový. Velký.	Pokud se týká hodnocení výsledků a výkonů jednotlivců. V oblibě tříd.
<i>Zabývání se výlučně výukou, ne vztahy.</i>	Střední.	Snažím se o vyváženost výuky, interakci se studenty a zájem o studenty samé.

³ Např. Ve třídě 4.A., kde jsem prováděla šetření, byla první polovina studentů složena z průměrných studentů, nebyli zde ani vynikající ani vysloveně slabí studenti. V druhé polovině bylo několik výborných studentů a několik velmi slabých, přesto jsem první polovinu považovala za horší.

Je prokázáno viz. (Fontana,D.,2003,str.152), že studenti s vyšším sebevědomím podávají lepší výkony než studenti se stejnými schopnostmi, ale nižším sebevědomím. *„Také si volí vyšší cíle, projevují menší potřebu schválení dospělými, méně bývají odrazovány neúspěchem a realističtěji hodnotí své schopnosti.“*

(Fontana, D.,2003,str.152)

Na druhou stranu je dobré také zmínit situaci, kdy učitel sám nervově labilní a nejistý, vyvolá svým přístupem ve třídě takové klima, kdy se studenti k němu chovají velmi nevhodně, nadřazeně. Nastolená situace může také negativně ovlivnit studentovo sebepojetí. Je více arogantní, netolerantní a nezdravě sebevědomější v komunikaci s dospělými, u kterých cítí náznaky slabosti. Postoj ke studentům je u takového učitele vyvolán strachem, pocitem úzkosti, podrážděnosti, pramenící z pocitu nekompetence.

Z výše uvedených informací vyplývá, že studentovo sebepojetí je určitým způsobem ovlivňováno učitelem. Jak silný bude tento vliv, závisí nejen na osobnostní struktuře studenta, zvláště na jeho psychických vlastnostech, ale i na percepčně postojovém zaměření učitele. Pokud se labilnější student setká s učitelem, který nebude respektovat jeho osobnost a bude např. netaktní, zesměšňující, může u takového studenta vyvolat velký pocit úzkosti ze školní docházky, vystupování před studenty, může jeho sebepojetí výrazně ovlivnit negativním směrem. Aby se podobné situace na školách nevyskytovaly, bylo by dobré, aby budoucí učitelé, ale i ti stávající, procházeli pedagogicko-psychologickým výcvikem, kde by byl rozebrán jejich styl výuky a především jejich styl komunikace se studenty. Sebereflexe s nácvikem správné pedagogické komunikace by zajisté předešla mnohým nedorozuměním mezi studenty a učiteli.

4.2. Kritéria úspěšnosti.

Každý učitel používá při hodnocení pedagogického procesu strategii, která se vyznačuje „*souborem posuzovacích kritérií a způsobem jejich uplatnění*“.(Slavík, Siňor, Pedagogika, 1993, č.2, str.155).

Jednotlivá kritéria vycházejí z individuálních zkušeností, poznatků a postojů hodnotícího učitele.

Dále se v kritériích odráží i osobnostní dispozice a učitelovo naladění. Velký vliv na výběr kritérií má i kauzální atribuce, kdy učitel připisuje příčiny hodnoceným jevům na základě osobní zkušenosti a vlastního očekávání.

Tento výběr je většinou intuitivní a většina učitelů není schopna přesně definovat jednotlivá kritéria.

Pokud neumíme něco pojmenovat, většinou se nad tím nezamýšlíme a také o tom nediskutujeme.

Pro ilustraci uvádím vlastní kritéria úspěšného studenta SPŠZ.

V rámci kritérií jsou zahrnuty pod pojmem „prospěch“ znalosti a dovednosti předepsané učebními osnovami, které by měl student získat při splnění učebního cíle. Nabyté znalosti a dovednosti hodnotím pomocí didaktických testů, ústního zkoušení a jiného prověřování. Klasifikace se řídí pravidly stanovenými školním řádem a předmětovou komisí.

Jednotlivá kritéria, která jsem si vybrala se dotýkají 3 oblastí.

První oblastí je výkonová oblast.

Zde mezi nejdůležitější kritérium patří známky. Pro mne je úspěšný student ten, který je v daném předmětu hodnocen známkami výborně

nebo chvalitebně. Dalším kritériem je komunikativnost. Student, který se zapojuje do diskusí, umí vyjádřit svůj názor, dokáže obhájit své postoje.

Druhou oblastí je oblast aspiračně - motivační. Zde za nejdůležitější kritérium úspěšnosti považuji aktivnost studenta. Aktivností chápu studentovu snahu, zájem a pílí. Student se aktivně zapojuje do výuky, obohacuje výuku svými postřehy, názory atd. Znalosti z daného předmětu chce využít buď v profesním životě či ve svém osobním, například formou osobních zálib.

Třetí oblastí je oblast sociální. Úspěšný student, je podle mne ten, který dokáže navázat přátelské vztahy ve třídě. Je schopný se sociálně zapojit do dění ve třídě.

4.3. Klasifikace.

Nedílnou součástí pedagogického procesu je i oblast hodnocení. Školní prospěch je považován za jeden z nejdůležitějších diagnostických údajů. Podle (ÚŠI, 1984, str.6) se diagnostikují údaje o:

- „ a) žákovi-nakolik odpovídá požadavkům plynoucím z pojetí úspěšného žáka naší školy*
- b) výchovně vzdělávacím procesu z hlediska realizace pojetí úspěšného žáka*
- c) předmětové pojetí úspěšného žáka z hlediska požadavků na žáka*
- d) učiteli a jeho individuálním pojetí úspěšného žáka.“*

Učitel hodnotí výkony svých studentů podle kritérií, které představují úspěšné zvládnutí daného učiva, neboli splnění učebního cíle. Každý učitel hodnotí podle kritérií daných školou, předmětem a vlastní

představou o úspěšném studentovi. To jak je student hodnocen se odráží v jeho vlastním sebepojetí úspěšného či neúspěšného studenta, ovlivňuje jeho budoucí aspirace a má i dopad na rozvoj jeho sebevědomí. Zvláště trvalé negativní výsledky mají nepříznivé následky.

Velkým přínosem k osvětlení problematiky hodnocení žáků na základě učitelovy osobní preference je výzkum autorů Pelikána a Heluse, kteří docházejí k těmto závěrům viz.(PELIKÁN, J.- HELUS, Z.,1984, str.112-119):

a) *„Je významný rozdíl mezi skutečnými vlastnostmi žáka a mezi tím, jakým je vidí učitelé.“*

b) *„Ukazuje se, že významně častěji jsou nadhodnocováni žáci přizpůsobiví, důvěřiví, bezelstní.“ Tito žáci jsou konformní jak k učitelům tak i k rodičům, jsou adaptabilnější v novém prostředí či náročném prostředí.“*

c) *„Výzkum ukázal , že pílě žáka nejvýznamněji ze všech ostatních ukazatelích ovlivňuje preferenční postoje učitelů k žákovi.“ Pilní žáci bývají spíše nadhodnocováni oproti žákům líným, kteří jsou častěji podhodnocováni.“*

d) *„,že pilný žák je v absolutní většině případů považován současně za nadaného a naopak žák pohodlný, lajdák, bývá většinou považován současně za méně nadaného, za žáka s menšími předpoklady ke studiu.“*

Pro práci učitele je dobré znát vlastní způsob klasifikace. Učitel by měl být schopen přizpůsobit své nároky na studenty podle daného typu školy. Často se stává, že učitel, který přichází učit na střední školu ze školy základní, používá velmi mírnou klasifikaci oproti učiteli, který přichází z gymnázia a má na studenty odborných škol přehnané požadavky. Dále se liší styl klasifikace u mladších a služebně starších učitelů. Mladší jsou většinou přísnější, náročnější oproti shovívavějším

starším kolegům. Také množství známek, které studenti získají během školního roku v rámci jednotlivých předmětů je odlišné.

Učitel SPŠZ má povinnost minimálně dvakrát ústně vyzkoušet studenta během jednoho pololetí. Není neobvyklé, že někteří učitelé hodnotí studenta pouze na základě dvou známek.

Dobrý učitel by měl být schopen provést autodiagnostický rozbor své klasifikace a hodnocení. Především by měl porovnat dosažené výsledky u svých studentů s učitelskými cíli.

Mezi metody používané k rozboru klasifikace nejčastěji patří:

1) porovnat klasifikační průměry známek svého předmětu s kolegy v paralelních třídách. Zjistit jak dalece se vlastní klasifikace liší od kolegů.

2) zjistit rozptyl klasifikace-tzv. zjistit frekvenci jednotlivých stupňů v dané třídě.

3) porovnat výsledné známky u jednotlivých studentů během studia. Jedná se tzv. o stabilitu výsledných známek. Více v (Hrabal, V.,1988,str.54).

Pokud se najdou určité neshody či výkyvy, je dobré hledat důvod těchto neshod a změnit klasifikační měřítko.

4.4. Diagnostika učitelova pojetí úspěšného studenta.

Základní metody pedagogické diagnostiky zkoumají 4 oblasti, které jsou důležité pro diagnostickou činnost učitele v rámci školní třídy.

První oblastí je oblast sociálních vztahů uvnitř třídy. Sociální statut určitého žáka, jeho roli a pozici ve třídě, jeho vztah k ostatním spolužákům a naopak vztah spolužáků k němu jsou důležité pro pochopení ducha třídy, pro práci s třídním kolektivem, pro rozvoj studentova sebepojetí. Mezi nejčastější techniky patří zadávání různých dotazníků na téma: „koho by jsi zvolil, vybral atd.“, dotazník SORAD, sestavení sociometrických matic a sociogramů.

Druhou oblastí je oblast aspiračně-motivační. Zde se zjišťují údaje o studentových postojích, jeho hodnotové orientaci, jeho aspiracích, sebehodnocení a sebepojetí. Příslušné údaje můžeme získat opět pomocí rozličných dotazníků, ale i metodami pozorování (hry, diskuse, volné vyprávění), či analýzou studentových prací. Dané údaje pomohou učiteli lépe pochopit sebepojetí studenta, jeho osobnost a ukáží mu cestu, kterou jej může pozitivně ovlivňovat.

Třetí oblastí je oblast kognitivní, kde zkoumáme studentovy intelektové dispozice, dovednosti a návyky, výsledné vědomosti. Mezi nejčastější nástroje patří didaktické testy, certifikované psychologické testy, metody pozorování.

Čtvrtou oblastí je oblast pedagogického působení učitele. Do této oblasti můžeme zahrnout veškerou činnost učitele. A to buď z pohledu diagnostického nebo autodiagnostického. Zajímají nás především způsoby jeho hodnocení, metody analýzy učiva, přípravy na vyučování,

jak komunikuje se studenty, jaké zaujímá postoje ke studentům, jak vnímá studenty, v této oblasti můžeme využít velkou škálu metod a nástrojů.

Každý kdo vyučuje, by si měl uvědomit „jaký je učitel“. Skutečnost, že poznám své kladné a záporné stránky v pedagogickém procesu (pedagogické komunikaci, hodnocení, přijímání studentů...) zvýší účinnost vlastního pedagogického působení.

Autodiagnostika by měla být nedílnou součástí učitelské profese, protože sebepoznávání je součástí odborného a osobnostního růstu.

Učitelovy požadavky na studenty jsou východiskem pro autodiagnostickou analýzu.

Viz.(Hrabal,V.,1988,str.17) „*Sama specifika učitelových požadavků je určována osobnostními zvláštnostmi učitele, dále jeho představou toho, jaký by měl být úspěšný žák, jaké výkony by měl podávat a jak by se měl chovat, a také tím, jaký obraz si učitel vytvořil o jednotlivých žácích.*“

Nejvíce používanou autodiagnostickou metodou, která pomůže učiteli odhalit jeho pojetí úspěšného studenta, je zvolit si určitá kritéria, která na studentech posuzujeme a porovnat je se známkou, kterou je student ohodnocen. Jednotlivá kritéria ohodnotíme na číselné škále od 1 do 5, kde jednička vyjadřuje co nejpozitivnější vztah a 5 naopak ten nejnegativnější vztah. Poté se snažíme zjistit jaký je vztah mezi jednotlivými kritérii a známkami.

Mezi nejčastěji používaná kritéria jsou klasifikace, nadání, píle, vliv a sympatie. Srovnej s výzkumnou technikou PPUŽ (Pelikán, J.,1984,str.52-53).

Mezi další kritéria jsou často zařazeny impulzivita s reaktivitou a analytičnost s globálností. Tato kritéria souvisí s učební činností a často vyjadřují vztah mezi samotným učebním stylem učitele a žáka. Např. učitel, který je sám impulzivní bude upřednostňovat studenty rychle reagující před studenty, kteří si dávají s odpovědí na čas. Stejný přístup lze najít i v případě učitele, který je zaměřen globálně na vnější diferenciaci, na vztahy mezi předměty. Studenti, kteří jsou zaměřeni více analyticky, hledající společné prvky mezi předměty, mohou být hodnoceni hůře.

Při autodiagnostice učitel hodnotí jednotlivé studenty 1 jako velmi zbrklé a 5 velmi rozvážné v případě kritéria impulzivity. U globálnosti hodnotí učitel studenta 1 pokud uvažuje v souvislostech a 5 pokud lpí na detailech. Více např. (Krykorková, ÚŠI, 1984).

Dalšími metodami, kterými můžeme zjistit vliv učitele na sebepojetí studenta je např. dotazník týkající se oblíbenosti a obtížnosti jednotlivých předmětů či analýza studentových produktů. (Např. slohová práce na téma: „Který učitel mě nejvíce ovlivnil a proč?“)

5. Sebepojetí úspěšného studenta.

5.1. Kategorie sebepojetí

Kategorie sebepojetí může být definována z pohledu různých vědních disciplín.

Např. sociální psychologie a teorie výchovy spojují sebepojetí se schopností sebereflexe.

„Schopnost sebereflexe, tj. vědomého sebepoznávání, sebevymezení a sebehodnocení, na jehož základě se formuje vztah k sobě, je obvykle považována za centrální psychickou charakteristiku člověka.“

(Výrost,J.-Slaměník,I.,1997,str.186)

A dále „Odlišit sebe sama od okolního prostředí je první nutný krok při utváření vztahu k sobě. Zážitek sebeuvědomění je však jen jedním momentem v procesu reflektování zkušenosti se sebou samým. Sebepojetí (self-concept) se kontinuálně utváří a mění v průběhu celého života člověka. I když vliv dispozičních charakteristik je neopominutelný a celý život průběh i obsah sebereflexe spoluvytváří temperamentové charakteristiky a intelekt, vztahy s druhými lidmi tu mají nezastupitelnou úlohu.“

(Výrost,J.-Slaměník,I.,1997,str.186-187)

Zajímavou definici nacházíme u J.Pelikána, který spojuje sebereflexi s pedagogickým působením rodiny a školy. *„Sebereflexi v tomto pojetí chápeme jako prostředek sebeuvědomování, které je východiskem k tvorbě sebepojetí a ke snaze dosáhnout onoho ideálního Já prostřednictvím sebeformování a sebevýchovy.“* (Pelikán,J.,2002,str.87)

Gergenovi viz.(Výrost a Slaměník,1997, str. 189) uvádějí v této souvislosti čtyři hlavní procesy, které se podle nich podstatnou měrou podílejí na utváření vztahu k sobě a na jeho změnách v průběhu života.

- *Fenomén „zrcadlového já“ (looking - glass self).* Druzí lidé slouží jako zrcadlo, ve kterém může člověk spatřit sám sebe.
- *„Sociální srovnávání“.* Člověk si tak ověřuje, co je sociálním okolím akceptováno, co je považováno za správné a co za nežádoucí. Od toho se odvíjí i jeho sebehodnocení.
- *„Přijímání sociálních rolí“.* Bere-li člověk na sebe ty, které jsou všeobecně akceptovány a společensky oceňované, zvyšuje to jeho sebejistotu a podporuje pozitivní vztah k sobě.
- *„Percepce sociální odlišnosti“.* Člověk má potřebu zdůrazňovat vlastní jedinečnost v odlišném prostředí.

Nemůžeme ovšem konstatovat, že samotné sebepojetí je pouhým odrazem našeho pojetí druhými lidmi. Velkou roli tu hraje vlastní prožívání. Především psychické vlastnosti aktivačně motivační (aspirace, ideály, potřeby a zájmy), vztahově postojoyé (charakter a postoje) a seberegulační (sebehodnocení, sebevědomí, sebekritika, volní vlastnosti). Také fyzický stav a okolní podmínky ovlivňují vlastní sebepojetí. Srovnej s (Pelikán,J.,2002,str.89)

5.2. Sociabilita studenta v rámci školní třídy.

Víme, že sebepojetí studenta je velkou měrou vytvářeno sebereflexí skutečnosti jak je přijímán a reflektován učiteli. Nyní se ptám: „Jak a do jaké míry je studentovo sebepojetí ovlivňováno jeho spolužáky? Závisí jeho sociální pozice ve třídě na jeho sebepojetí?“

Každý jedinec při lidském kontaktu je vystaven působení dvěma základním lidským potřebám. Jedná se o tzv. přiblížení a sebeprosazení. Přiblížení je reprezentováno navázáním vztahů, ať už se jedná o přátelskou či nepřátelskou interakci. Sebeprosazení představuje roli, kterou budu hrát v sociálním kontaktu. Jedná se především o dominanci či submisi a závislost.

Je velice individuální, jakým způsobem budou tyto lidské potřeby uspokojeny.

To jakou sociální pozici ve třídě zaujímá student, lze zjistit za pomoci sociálně ratingového dotazníku (zkráceně SORAD)⁴.

⁴ SORAD slouží k získávání údajů o interpersonálních vztazích mezi studenty ve třídě a zároveň vzájemné osobnostní charakteristiky, které souvisejí s interpersonálními vztahy.

Výsledky lze analyzovat z hlediska třídy, jejích charakteristik a její struktury, ale také z hlediska pozice a role jednotlivých studentů ve skupině. Údaje umožňují při přiměřeném zpracování a interpretaci vyslovovat a do určité míry ověřovat hypotézy o úrovni sociální a zčásti i morální vyspělosti jednotlivého studenta, a to jak na základě jeho vlastního pohledu na spolužáky, tak z hlediska partnerů.

Další výhodou je použitelnost a dosažitelnost pro učitele a poměrná interpretační propracovanost.

Analýza a interpretace sociometricko-ratingových údajů.

Získané údaje je možné použít při diagnostice skupiny, podskupin až dvojic. Dále při diagnostice jednotlivého studenta, kdy individuální indexy jsou ukazatelem jeho pozice ve skupině. Tato pozice odráží aktualizovanou sociabilitu studenta jako komplex jeho sociopsychických dispozic. Analýzou individuální struktury individuálních vztahů je možno proniknout hlouběji

Viz.(Hrabal st.,Hrabal ml.,2002,str.118-123)

Výše zmíněná fakta potvrzuje i moje praxe. Je-li student přijímán jako vůdčí typ, vystupuje sebejistě i v komunikaci s učitelem. Pokud je brán jako outsider, i jeho vystupování je ovlivněno trémou, málomluvností, nejistotou.

Např. podíváme-li se na výsledky dotazníku SORAD ve 4.A, u indexu oblíbenosti zjistíme, že student PM se umístil na 4.místě a studentka ČJ na 28. místě z 29 studentů. Student PM, ačkoli nepatří mezi výborné studenty, nikdy netrpěl trémou při vystupování před třídou, při komunikaci s učiteli, stál si pevně za svými názory, působil velmi rozhodně, sebevědomě. Někdy to na mne působilo až nepříjemným dojmem. Naproti tomu studentka ČJ při jakémkoli vystoupení

k psychickým, případně biopsychickým komponentám sociability, a tím i k nevyužitým sociálním potencialitám studenta, případně lze odhalit indispozice a brzdicí mechanismy.

Index vlivu ukazuje předně pozici studenta z hlediska jeho podílu na regulaci dění ve třídě a na regulaci v dyadických vztazích. Lze zjistit vůdcovství na jednom a pozici outsidera na druhém konci. Index takzvaně vyjadřuje **sociální sílu**: zdatnost jedince z hlediska hodnot a norem skupiny. Vlivní studenti mají tendenci regulovat interakci i schopnosti a dovednosti v tomto směru.

Index oblíbenosti vyjadřuje pozici studenta podle sympatičnosti, míru jeho přijetí, nebo odmítnutí spolužáky, tedy sociální distanci, která se v chování projevuje tendencí spolužáků navazovat se subjektem kontakt nebo se od něj vzdalovat, což vede v krajním případě až k jeho izolaci. Sociálně silný jedinec se také stává předmětem identifikace ostatních. Základním osobnostním zdrojem oblíbenosti, který nabývá s postupem vývoje na významu a stává se značně nezávislým na sociální síle, je **dispoziční komplex interindividuální sociability**. Jeho jádrem je pozitivní citová vazba jedince na partnery, tendence přiblížení se k nim a jejich akceptování i plnění jejich očekávání, přičemž odměnou pro subjekt je citové přijetí partnerem. Silně zde působí také emocionální ladění subjektu. Oblíbení jsou častěji pozitivně ladění, veselí, spokojení.

Index náklonnosti je údajem, z něhož je možné usuzovat na afektivní přijetí spolužáků subjektem a také na subjektivní adaptovanost: uspokojení ze vztahu se spolužákem.

před třídou trpěla obrovskou trémou a po několika minutách přestala mluvit, styděla se, neuměla vyjádřit svůj názor.

Pokud se podíváme na studenty, kteří se umístili na prvních třech místech, nevystupovali tak přehnaně sebejistě jako student PM, ale byli zdravě sebejistí v komunikaci s učiteli. Nejsem si vědoma skutečnosti, že by nějaký učitel o těchto studentech hovořil negativně.

V každé třídě je vytvořeno několik skupin studentů. V rámci těchto skupin si studenti uspokojují svoji potřebu pozitivního přiblížení. Sedí spolu či blízko sebe, vzájemně si pomáhají, stýkají se i mimo školu. Velmi často se však najdou dvě skupiny, které se vzájemně nesnáší. Vzájemně se verbálně napadají, nepomáhají si, pomlouvají se. Tato antagonie většinou pramení z rozdílných zájmů a životních hodnot. Během čtyřletého studia se tyto skupiny obměňují jenom minimálně. Spíše se mění jejich vztah k jiným skupinám. Pokud porovnáím dotazníky SORAD studentů třídy 4.A, když byli ve druhém, třetím a čtvrtém ročníku, zjistím, že při verbálním hodnocení svých spolužáků používali ve druhém ročníku tvrdší výrazy

(např. nesnáším, nezajímám se, je mi ukradený) než v ročníku čtvrtém. Zde převládaly výrazy pozitivněji naladěné než negativní (nic moc, špatný, neznám ho). Tento posun přisuzuji k celkovější vyzrálosti studentů a jejich větší toleranci a schopnosti kompromisu než v nižších ročnících. Také se více zaměřují na individuální budoucnost (složení maturity a přijímacím zkouškám na VŠ) než na sociální statut ve třídě. Důležitější pro ně je aspirační úspěch, než zaobírání se vztahy v rámci třídy.

Na základě těchto zkušeností se domnívám, že vliv sociálního přijetí spolužáky je pro utváření studentova sebepojetí důležitější v nižších ročnících.

V šetření se neprokázal vztah mezi sebepojetím studenta jako úspěšného a jeho sociálním statutem ve třídě. Je možné, že pokud bych stejné šetření provedla na konci prvního ročníku, vyšel by pozitivní vztah. Ale to je pouhá spekulace.

5.3. Studentova aspirace studovat vysokou školu.

Většina studentů přicházejících do prvního ročníku SPŠZ otevřeně hovoří o své budoucnosti, která je spojena se studiem na vysoké škole. Studenti SPŠZ většinou pokračují ve studiu na ČVUT, na stavební fakultě v oboru geodézie. Mají nespornou výhodu oproti studentům, kteří přicházejí z jiných škol, a to, že vědí co mají od daného předmětu očekávat, mají praktické zkušenosti s měřením, znají určité metody a postupy měření a kreslení.

Školní statistiky vypovídají, že 80% absolventů SPŠZ se hlásí na ČVUT, pouze 40% se jich na danou školu dostane a ne všichni ji dostudují. Proč se 40% absolventů na danou školu nedostane? Proč nesloží přijímací zkoušky z matematiky a fyziky, přestože ve čtvrtém ročníku mohou studenti navštěvovat speciální semináře zaměřené právě na přijímací zkoušky?

Domnívám se, že odpověď je v přehnaných ambicích jednotlivých studentů. Z vlastního šetření vyplývá, že ze třídy 29 studentů se na danou školu přihlásilo 15 studentů. Z těchto 15 studentů pouze jedna studentka měla 2 z matematiky a 13 studentů 1 nebo 2 ze semináře z fyziky. Celkem se dostali 4 studenti na ČVUT.

Přestože většina studentů nemá výborný ani chvalitebný prospěch z klíčových předmětů pro studium na ČVUT, zkouší štěstí a na danou školu se hlásí. Dalších 8 studentů se hlásilo na jiné vysoké školy, navzdory průměrným znalostem z matematiky nebo cizího jazyka.

Z výše uvedeného vyplývá, že studentovy aspirace studovat vysokou školu jsou značné. Jejich sebepojetí úspěšného či neúspěšného studenta neovlivňuje jejich motivaci studovat na vysoké škole viz. výzkumná část.

5.4. Studentova vlastní kritéria úspěšnosti.

Většina mých kolegů si při každé školní poradě klade otázku: „Jak můžou být tak v pohodě, když mají tak strašný známky?“

Jaká jsou studentova kritéria jeho vlastní úspěšnosti? Ovlivňuje jej skutečnost, že je v očích učitelů považován za neúspěšného studenta? Musí být i neúspěšný člověk, když je neúspěšný student? Většina knih hovoří o tom, že studentovo sebepojetí je ovlivněno hodnocením učitelů a známkami, které dostává.

Na studenta působí dva hlavní proudy, které ovlivňují zda se bude považovat za úspěšného studenta či nikoli.

První proud je reprezentován rodinou. Kritéria úspěšnosti jsou stanovena rodiči a většinou jsou předávána z generace na generaci. Většina rodičů studentů na SPŠZ má nějakou zkušenost s oborem geodézie či katastrem nemovitostí a patří mezi náročnější rodiče. Také se stává, že studenti jsou nuceni studovat tuto školu z tradice a ne z vlastního zájmu.

Ve výzkumném vzorku třídy 4.A se ukázalo, že ve třídě je několik studentů, kteří se považují za neúspěšné studenty, přestože jejich prospěch patřil k nadprůměrným. Zde si vysvětlují jejich pojetí právě vlivem ze strany rodičů.

Druhý proud je reprezentován školou a jejími nároky a požadavky na studenty. SPŠZ měla a má výsadní postavení v rámci ostatních škol. Je to jediná průmyslová škola tohoto zaměření v celé České republice. Dalo by se očekávat, že díky tomuto postavení se bude jednat o školu výběrovou. (Alespoň ještě před 10 lety se jednalo.) Nejedná se. Na školu se hlásí studenti, kteří měli na základních školách 3 a 4 z matematiky i českého jazyka. Samozřejmě, že jsou přijati, přestože se u většiny z nich předpokládá, že budou mít velké problémy při studiu.

Pak nastávají situace, kdy studenti na konci druhého ročníku propadají z více než dvou předmětů a takovýchto studentů je v každé třídě kolem 10. Na radu pana ředitele: „Pokud je necháte propadnout nebudete mít koho učit.“, se studenti pustí do třetího a čtvrtého ročníku, u maturit se nad nimi přivírají oči. Jaké jsou následky této školní praxe tzv. „učitelé se bojí o místo“? Snížené požadavky studentů na sama sebe. Jsou spokojeni s dostatečnými známkami, mají pokřivené ambice, sníženou výkonnost i motivovanost.

Co s tím? Snížit počet přijímaných absolventů? Propustit učitele?

Upravit osnovy? Nevím, možná jiný přístup k výuce a studentům by danou situaci zlepšil. Ale co chceme zlepšit?

Aby studenti měli dobré známky, dostali se na vysoké školy, aby měli zdravé sebepojetí sebe samých a získali vnitřní motivaci pro studium na této škole.

6. Sebereflexe v práci učitele.

Každý učitel uvažuje o tom, jak dobře vykonává svojí práci. Hodnotí nejen konkrétní činnosti při vyučování, ale i veškeré okolnosti a vztahy, které do vyučování zasahují. Každý učitel má nejen svůj individuální přístup k reflexi a evaluaci svého působení, ale i preferuje určité oblasti pedagogického procesu, které hodnotí.

Podle Švece (Pedagogická orientace 3, 1997, str.3) „*Profesionální sebereflexí se obvykle rozumí zamyšlení se učitele nad jednotlivými stránkami jeho pedagogické činnosti, např. nad učivem, které zprostředkovává žákům, uplatňovanými výukovými metodami a formami, průběhem pedagogické komunikace, nad svým vztahem k žákům a třídě apod.*“

Sebereflexe představuje tzv. zpětné ohlédnutí učitele za celým pedagogickým procesem, kterým prošel. Nezáleží, zda učitel reflektuje činnost po jedné vyučující hodině či dosažení učebního cíle po dvou měsících.

Součástí sebereflexe je vnitřní komunikace, kdy si učitel vybavuje a uvědomuje svoje postoje, způsoby komunikace, emoce, chování... v rámci jeho pedagogické činnosti.

Během této vnitřní komunikace si učitel pokládá otázky, které mu pomohou uvědomit si a možná i osvětlit daný problém či situaci, kterou reflektuje.

V.Švec rozdělil tyto otázky do několika kategorií (viz. Švec, Pedagogická orientace 3, 1997, str.4-5). Kromě popisných a hodnotících otázek zařazuje i kauzální a rozhodovací otázky.

Dále V.Švec jmenuje předpoklady, které jsou nezbytné pro profesionální sebereflexi.

Jsou to:

- vnitřní motivace k sebereflexi,*
- znalost seberefektivních dovedností,*
- získávání zpětnovazebních informací o pedagogické činnosti,*
- srovnání odpovědí na seberefektivní otázky s těmito „etalony“:*
 - *zpětnovazebními informacemi o své pedagogické činnosti,*
 - *ideálním „já“,*
 - *požadavky, které jsou na něj kladeny a*
 - *psychologickou a pedagogickou teorií.*

Předmětem sebereflexe učitele jsou především jeho prožitky a zkušenosti z pedagogických situací.

Sebereflexe v práci učitele může plnit tyto funkce:

- poznávací (učitel poznává při sebereflexi sebe sama nebo si potvrzuje dosavadní představu o sobě samém, poznává rozmanité pedagogické situace a možnosti reagování v nich),
- zpětnovazební (prostřednictvím sebereflexe učitel získává informace o svém jednání v pedagogických situacích),
- preventivní (předvídání náročné pedagogické situace na základě systematické sebereflexe),
- relaxační (uvědomění si pozitivních prožitků a dosažení pedagogických cílů přináší pocit uspokojení)

J.Řezáč(Pedagogická orientace 4, 1997, str.13) podmiňuje znalost sebereflexe sociálními dovednostmi, které poskytují sebereflexi „*bázi, na které se sebereflexe odehrává*“.

Sociální dovednosti rozdělujeme na:

- *interakční dovednosti*
- *percepční dovednosti*
- *komunikační dovednosti*
- *organizační dovednosti*
- *behaviorální dovednosti.*

Dále J. Řezáč uvádí (Pedagogická orientace 4, 1997, str.14-16), „*že proces vývoje sebereflexe má etapovitou povahu*“.

Etapa k získání sebereflexivní kompetence je celkem pět. První etapa představuje „*otevření se „OUT“ i „IN*“. Jedinec nepřijímá pouze venkovní impulsy, ale své vlastní prožitky konfrontuje s náhledy ostatních lidí. Posun nastává tehdy, kdy si jedinec uvědomí, že pochopení jiných je důležitou součástí jeho vlastního vývoje.

Druhá etapa je charakterizována vytvořením si jakéhosi „*prvotního, nediferenciovaného náhledu na sebe sama*“. Na základě individuální zkušenosti si jedinec vytvoří náhled na své potřeby, jedná se o tzv. sebekontrolu.

Třetí etapa je příznačná „*objektivizací náhledu*“, kdy vlastní percepce je ovlivněna kritérii ze sociálního prostředí. Dochází v posunu náhledu na sebe sama. Náhled se stává prostředkem seberegulace a sebevýchovy.

Čtvrtá etapa představuje sebehodnocení převážně z pozic okolních kritérií. Jedinec zvažuje možnosti, strategie jak zvládnout nebo ovlivnit žádoucím způsobem situaci.

Pátá etapa je završením získáním sebereflektivní kompetence. Zde hovoříme o sebereflexi *„jako o strukturovaném, diferenciovaném vnímání, posuzování a chápání sebe sama v kontextu sociálních situací, protože se vztahuje ke konkrétní socioprofesní roli“*.

Mezi základní techniky sebereflexe patří:

- Sebereflektivní deník (více viz. Švec, Pedagogická orientace č.3, 1997, str.5-12). Tato metoda je doporučována začínajícím učitelům, kteří si po každé odučené hodině zapíší do deníků postřehy, dojmy, problémy, nápady, z dané hodiny. K těmto zápiskům se mohou učitelé vracet, reflektovat je v kontextu nových situací.
- Reflektivní balance (viz. Slavík, Čapková, 1995,) představují osobní výpovědi učitele o jeho pedagogické činnosti.
- Pozorování pedagogické situace (hospitace u jiných učitelů, nebo hospitace vlastních hodin).
- Pořízení si videozáznamu dané hodiny.
- Supervize vlastní pedagogické činnosti odborníkem.

Z přečtené literatury, rozhovory s kolegy a zkušenostmi z vlastní pedagogické praxe jsem dospěla ke zjištění, že problematika týkající se pedagogické sebereflexe v oblasti percepčních dovedností je mezi učiteli opomíjenou kategorií. Většina učitelů prochází v současné době kurzy kritického myšlení, týmování, kooperativního vyučování, pro zlepšení pedagogické komunikace..., ale nejsou nabízeny kurzy na pedagogickou sebereflexi. Platí obecný předpoklad, že profesní kompetence učitele

např. diagnostická, psychopedická, komunikativní, rozvíjející (více viz Musil, 2001, str.59) jsou součástí teoretické výuky a praktického výcviku studentů na pedagogických fakultách. Ne vždy tomu tak bylo a je.

Troufám si tvrdit, že percepční dovednosti učitele hrají jednu z klíčových rolí v celém pedagogickém procesu.

Mezi percepční dovednosti zařazujeme dovednost odpovídajícím způsobem vnímat vnitřní a vnější realitu a dovednost interpretační skládající se z dovednosti posuzovat a hodnotit a dovednosti interpretovat sociální svět.

Jinými slovy řečeno, správné pochopení pedagogické situace ovlivňuje zásadním způsobem celý pedagogický proces. Součástí pedagogické situace jsou jak učitelé tak studenti. Uvědomění si vlastního pojetí studenta a znát jaké je jeho sebepojetí je základním kamenem pro budování optimálního a efektivního vyučovacího procesu.

Na základě rozhovoru s kolegy učiteli, jsem zjistila, že žádný z kolegů nepoužívá diagnostické metody, které by mu pomohly poznat lépe svoje studenty. Hlavním důvodem byl nedostatek času a pracovní vytíženost. Také neznalost jednotlivých metod a technik je příčinou nezájmu o „duši“ studenta.

Většina kolegů na otázku „zda ví, jaké je sebepojetí současných studentů“ odpovědělo, že neví, nebo že jsou to velmi sebevědomí lenoši. Naproti tomu studenti odpověděli na otázku, „co si o nich myslí učitelé“, že jsou „flákači“.

Je nutné podotknout, že mezi pedagogy a studenty panují převážně negativnější vztahy. Zdroj v tomto nedorozumění vidím ve špatné

komunikaci a neochotě učitelů se dozvědět něco více o studentech. Prioritním zájmem je předat znalosti a dovednosti. Snaha o rozvoj osobnostní stránky studenta natož své vlastní je minimální.

Ráda bych přispěla ke změně této situace. Jedna z možností je seznámit kolegy s diagnostickými a sebereflexními metodami a ukázat jim postup jak nejlépe poznat své percepční dovednosti zaměřené na poznání studentů.

6.1. Seberefektivní metoda percepčních dovedností.

Při zpětném ohlédnutí na svoji pedagogickou činnost respektive na percepční dovednosti by si měl učitel položit následující otázky (otázky jsou rozděleny podle společného předmětu):

Rozbor vlastní klasifikace

- a) Jaká je stabilita studentových známek během jeho (čtyřleté) školní docházky?
- b) Jaký je rozptyl známek u studentů v jednotlivých ročnících?
- c) Jaký je rozdíl mezi mou klasifikací a mými kolegy?

Kritéria úspěšnosti

- d) Jaký je vztah mezi klasifikací a indexem sympatie?
- e) Jaký je vztah mezi klasifikací a indexem vlivu?
- f) Jaký je vztah mezi klasifikací a pílí?
- g) Jaký je vztah mezi klasifikací a nadáním?
- h) Jaký je vztah mezi klasifikací a zbrklostí?
- i) Jaký je vztah mezi klasifikací a „.....“?

Sebepojetí úspěšného studenta dané školy a úspěšného adolescenta.

- j) Kdo je úspěšný student naší školy podle studentů, které učím?
- k) Kdo je úspěšný adolescent podle studentů, které učím?

Srovnání pojetí a sebepojetí jednotlivých studentů.

- l) Jaké je pojetí jednotlivých studentů v dané třídě na základě získaných údajů z klasifikace, dotazníku SORAD a dotazníku „úspěšnosti“ ?

Vliv sebepojetí na další kategori (níže uvedené kategorie nejsou závazné, jsou uvedeny jako příklad).

- m) Jaký je vztah mezi sebepojetím studenta naší školy a jeho prospěchem?
- n) Jaký je vztah mezi sebepojetím studenta naší školy a jeho sociální pozicí ve třídě?
 - na) Jaký je vztah mezi prospěchem a jeho sociální pozicí ve třídě?
 - nb) Mění se sociální pozice studenta během školní docházky?
- o) Jaký je vztah mezi sebepojetím studenta naší školy s jeho aspirací studovat na vysoké škole?

Tyto otázky jsou východiskem pro sebereflexní a diagnostickou činnost učitele. Jednotlivé otázky budou převážně zodpovězeny za pomoci několika metod a technik z metodologie pedagogiky a statistiky.

Pro lepší orientaci v textu jsem otázky rozdělila do pěti okruhů. Jednotlivé okruhy jsou dále číselně rozděleny podle zaměření

a použitých metod a technik. Schéma navrhnuté metody je v tabulce 4.

Tabulka 4. Schéma postupu jednotlivých metod a technik.

Zaměření okruhu.	Metody a techniky.
1) Rozbor hodnocení a způsobu klasifikace.	-Porovnat četnost jednotlivých klasifikačních stupňů s ostatními kolegy, -zjistit stálost (rigiditu) klasifikace u jednotlivých studentů, -zjistit rozptyl jednotlivých známek v dané třídě.
2) Kritéria úspěšnosti.	-Stanovení a definice jednotlivých kritérií úspěšnosti, -hodnocení studentů jednotlivými kritérii, -porovnat toto hodnocení se známkou, stanovit procentuální shodu, - popsat problematického studenta a vliv kritérií na jeho prospěch.
3) Sebepojetí úspěšného studenta SPŠZ a úspěšného adolescenta.	-Dotazník „úspěšnosti“, -dotazník SORAD, -přehled jednotlivých studentů a jejich sebehodnocení.
4) Srovnání pojetí a sebepojetí jednotlivých studentů.	-Přehled výsledných hodnot z výše uvedených dotazníků. -výpočet pořadového korelačního koeficientu.
5) Vliv sebepojetí na další kategorie	-Zjistit závislost mezi dvěma proměnnými za pomoci kontingenčních tabulek.

6.1.1. Jednotlivé techniky.

Rozbor vlastní klasifikace

a) Jaká je stabilita studentových známek během jeho (čtyřleté) školní docházky?

Učitel si pro danou třídu vytvoří jmenný seznam studentů (tabulka 1) s jejich výslednými známkami za jednotlivé ročníky. Procentuálně vyjádří kolik studentů bylo stejně klasifikováno během školní docházky a o jakou známku se nejčastěji jednalo. Učitel použije metody analýzy školních dokumentů.

b) Jaký je rozptyl známek u studentů v jednotlivých ročnících?

Učitel si vytvoří z předchozích údajů tabulku 2, kde jsou známky z jednotlivých ročníků rozděleny podle četnosti za daný školní rok. Z tabulky vyplynou údaje o procentuelním rozložení klasifikace a její stálosti.

c) Jaký je rozdíl mezi mou klasifikací a mými kolegy?

Učitel by měl požádat své kolegy o zpracování jejich klasifikace podle bodů a) a b) a poté získané údaje porovnat s vlastními. Bylo by dobré, kdyby se učitel nesrovnával pouze s kolegy učící stejný předmět, ale i jinými.

Daná zjištění by měl probrat se svými kolegy a požádat je o jejich názor. Pokud učitel zjistí vážné nedostatky, měl by provést korekci své klasifikace.

Kritéria úspěšnosti

- d) Jaký je vztah mezi klasifikací a indexem sympatie?
- e) Jaký je vztah mezi klasifikací a indexem vlivu?
- f) Jaký je vztah mezi klasifikací a pílí?
- g) Jaký je vztah mezi klasifikací a nadáním?
- h) Jaký je vztah mezi klasifikací a zbrklostí?
- i) Jaký je vztah mezi klasifikací a „.....“?

Učitel si vytvoří jmenný seznam třídy. Každého studenta ohodnotí pěti či více kritérii. Jednotlivé škály pro daná kritéria jsou uvedeny v Příloze 2.

Výsledky jednotlivých kritérií jsou porovnány s výslednou známkou.

Spočítá se, v kolika případech se kritérium shoduje se známkou.

Výsledek se přepočítá na procenta. Bližší vysvětlení techniky a hladiny významnosti jsou uvedeny v (Hrabal, 1988, str.75-107).

Čím vyšší procentuelní shoda, tím více je klasifikace ovlivněna kritériem.⁵

Opět následuje reflexe nad získanými údaji. Pokud učitel zjistí, že některé kritérium převyšuje hladiny významnosti, měl by si vzpomenout na situaci, kdy toto kritérium převládlo u hodnocení studenta. Danou kauzu by měl písemně vyjádřit a navrhnout alternativní způsoby řešení.

⁵ Zjištěné hodnoty se vyjádří ve frekvenčních tabulkách (hodnoty prospěchu, index vlivu a sympatie). A v běžné statistické tabulce (hodnoty jednotlivých kritérií úspěšnosti). Tyto hodnoty se dále použijí při zpracování hypotézy Na) při výpočtu pořadového korelačního koeficientu. Jednotlivé závislosti mezi klasifikací a kritérii úspěšnosti se vyjádří v procentech. Přičemž 0% značí nulovou závislost a 100% znamená 100% závislost klasifikace na daném kritériu.

Sebepojetí úspěšného studenta dané školy a úspěšného adolescenta.

j) Kdo je úspěšný student naší školy podle studentů které učím?

k) Kdo je úspěšný adolescent podle studentů, které učím?

Pro zodpovězení těchto dvou otázek jsem vytvořila 7 položkový dotazník „úspěšnosti“ s otevřenými otázkami. Otázky se týkají úspěšnosti z pohledu studenta a z pohledu adolescenta.

Jednotlivé odpovědi se vypíší a označí se jejich četnost (kolikrát se opakovaly).

Celkový obraz úspěšného studenta a adolescenta je složen z odpovědí, které se nejčastěji objevily.

U otázek číslo 1,3,4,5,6 mají studenti možnost volné výpovědi.

Jednotlivé otázky:

1. Kdo je podle Vás úspěšný student na „průmyslové“ škole?
2. Považujete se za úspěšného/ou studenta/ku na této škole? Proč?
3. Kdo je podle Vás ve vašem věku úspěšný? Ten kdo..
4. Považujete se za úspěšného člověka? Proč?
5. Co je Váš největší životní úspěch?
6. V čem očekáváte, že budete úspěšní v blízké budoucnosti (do 3 let)?
7. Co budete dělat, když ve svých plánech neuspějete?

Srovnání pojetí a sebepojetí jednotlivých studentů

1) Jaké je pojetí a sebepojetí studentů dané třídy na základě získaných údajů z klasifikace, dotazníku SORAD a dotazníku „úspěšnosti“ ?

Nejdříve se musí provést sociometrické šetření v dané třídě. Studenti vyplní socioratingový dotazník SORAD. (více viz kapitola 5.2.)

Z jednotlivých výpovědí se vytvoří matice a studenti jsou ohodnoceni průměrnými indexy vlivu a sympatie.

Pro lepší orientaci slouží výpočet pořadového korelačního koeficientu, který ukazuje vztah a pořadí mezi prospěchem a oběma indexy.

Z daných hodnot se vypočítají aritmetické průměry. Tyto průměry se považují za mezní hodnoty úspěšnosti. Neboli učitel hodnotí studenta jako úspěšného pokud se jeho prospěch a oba indexy nachází v intervalu (1- průměrná hodnota), student je pro každé kritérium hodnocen zvlášť.

Kritéria prospěchu, index vlivu a sympatie považují za obecná kritéria, která mají velkou vypovídající hodnotu. Učitel si může zvolit i jiné kritérium, které má ovšem statisticky podchycené.

Učitel ohodnotí studenta podle dosažených průměrných hodnot jako úspěšného či neúspěšného.

Zároveň z dotazníku „úspěšnosti“ charakterizuje sebepojetí studenta podle jeho výpovědí. Buď jako úspěšného studenta nebo adolescenta a naopak.

Učitel následně zjišťuje, zda jeho hodnocení/pojetí úspěšného studenta je totožné s jeho sebepojetím.:

Např. student XY je úspěšný v prospěchu a v indexu sympatie a neúspěšný v indexu vlivu.

Sám sebe vidí jako úspěšného studenta i adolescenta.

(Nyní záleží na učiteli, zda úspěšný student bude pro něj ten, který je úspěšný ve všech třech kritériích – prospěchu a indexů sympatie a vlivu. Nebo jen v jednom z nich.)

Dalším krokem je procentuální vyjádření shody učitelova pojetí úspěšného studenta a vlastního sebepojetí studenta.

Čím větší shoda, tím je učitelovo pojetí neboli percepční dovednost reálnější. Nechci použít výraz správná, protože učitel by měl v každém studentovi vyvolávat pocit úspěšnosti a to lze pouze za předpokladu, že student není považován za neúspěšného.

Nyní by si měl učitel položit otázku, jakým způsobem ovlivňují získané charakteristiky osobnost studenta. Jakým způsobem může studentovi pomoci k jeho růstu, zlepšení sebehodnocení, sebepřijetí, sebepojetí atd.

Vliv sebepojetí na další kategorie.

Tato část sebereflexivní metody je zcela dobrovolná, spíše se jedná o doporučení, jak by mohl učitel se zjištěnými hodnotami dále pracovat. Učitel by si mohl položit například následující otázky.

Jaký je vztah mezi sebepojetím studenta naší školy a jeho prospěchem?

Jaký je vztah mezi sebepojetím studenta naší školy a jeho sociální pozicí ve třídě?

Jaký je vztah mezi prospěchem a jeho sociální pozicí ve třídě?

Mění se sociální pozice studenta během školní docházky?

Jaký je vztah mezi sebepojetím studenta naší školy s jeho aspirací studovat na vysoké škole?

Odpovědi na shora uvedené otázky budou součástí stanovení hypotéz a jejich ověřování.

Formulace hypotéz by mohla znít takto:

M) Mezi sebepojetím studenta na SPŠZ jako úspěšného nebo neúspěšného a jeho prospěchem je závislost.

N) Mezi sebepojetím studenta na SPŠZ jako úspěšného nebo neúspěšného a jeho sociální pozicí ve třídě je závislost.

Na) Mezi prospěchem studenta a jeho indexy vlivu a sympatie je závislost.

Nb) Sociální pozice studenta ve druhém a čtvrtém ročníku je stejná.

Hypotézy M), N), se mohou vyřešit statistickou analýzou četnostních tabulek, kde se zjišťuje vztah kategoriálních proměnných.

Jednotlivé kategoriální proměnné jsou považovány za náhodné. Mezi tyto proměnné jsem zařadila sebepojetí studenta (jsem úspěšný student a jsem neúspěšný student).

Protože celé šetření bude prováděno na velmi malém vzorku studentů, pravděpodobně se bude jednat vždy o jednu třídu o 30 studentech, zařadila jsem do kategoriálních proměnných i studentův prospěch (úspěšný prospěch a neúspěšný prospěch) a jednotlivé indexy vlivu a sympatie (úspěšný student v oblasti vlivu a neúspěšný student v oblasti vlivu, úspěšný student v oblasti sympatie a neúspěšný student v oblasti sympatie).

Poslední tři jmenované kategorie jsem označila podle naměřeného průměru v jednotlivých charakteristikách:

(1 až průměrná hodnota)= úspěšný student

(průměrná hodnota až 5)= neúspěšný student

Takovéto rozdělení jsem navrhla, aby se mohlo použít dvojdimenzionální tabulky tzv. kontingenční tabulky 2x2. Při tomto rozdělení, dvě náhodné proměnné nabývají jenom dvě hodnoty (0 a 1). Pro měření síly vztahu dvou dichotomických proměnných v tabulce 2x2 jsem použila koeficient závislosti tzv. Yuleovo Q. (Q=0 pokud náhodné proměnné jsou na sobě nezávislé a Q=1 pokud jsou na sobě závislé.)⁶

Tuto metodu jsem si zvolila z důvodu nejjednoduššího ověření daných hypotéz. Veškeré závěry ovšem platí pouze pro daný výzkumný vzorek (danou třídu) a zvolenou metodu.

Pro ověření hypotézy Na) lze využít výpočet pořadového korelačního koeficientu. Tento výpočet byl již použit při hledání odpovědi na otázku l).

Pro ověření hypotézy Nb) se využije sociometrické šetření z druhého a čtvrtého ročníku a porovnají se dosažená pořadí jednotlivých studentů. V uvedené metodě nevysvětluji podrobně postupy jednotlivých technik, neboť jsou lehce dostupné v literatuře.

Např. Sociometrický dotazník SORAD viz (Hrabal st.,Hrabal ml.,2002,str.118-123)

Výpočet pořadového korelačního koeficientu viz. (Hrabal st.,Hrabal ml.,2002,str.185-187)

Zpracování tabulek a statistické výpočty viz. (Hendl, 2004, str.314)

⁶ Četnostní tabulka pro dvouhodnotové náhodné proměnné

	Proměnná X	
Proměnná Y	0 1	Řádkové součty
0	a b	a+b
1	c d	c+d
Sloupcové součty	a+c b+d	n

Vzorec statistiky viz (Hendl, 2004, str.314)

Yuleovo Q viz (Hendl, 2004, str.317)

7. Ilustrativní příklad – aplikace sebereflektivní metody.

Nyní bych ráda ukázala praktické zpracování navrhované sebereflektivní metody.

7.1. Charakteristika a popis výběrového souboru

Navrhovanou metodu jsem aplikovala na studenty třídy 4.A ze SPŠ Zeměměřické, v Praze 9, v Hrdlořezech. Jednalo se o 29 studentů (11 dívek a 18 chlapců) ve věku 18-20let.

Sběr dat probíhal v této třídě od školního roku 2002/03 do 2004/05.

Hlavní část sebereflexe se soustředila do posledního ročníku, ve školním roce 2004/05.

Během školní docházky se změnila počty studentů (z 32 na 29).

Do analýzy dat jsem zařadila pouze ty hodnoty, které se týkaly studentů, kteří došli až do 4. ročníku.

V prvním ročníku jsem neprováděla žádné empirické šetření v této třídě, protože jsem v tu dobu teprve začala studovat na FF UK. Podněty k šetření jsem získala až ve druhém ročníku.

Třidu 4.A. jsem si zvolila záměrně, protože se domnívám, že jsem měla s touto třídou blízký vztah. Od prvního ročníku jsem vyučovala v této třídě angličtinu (obě poloviny) v celkové časové dotaci 3 hodiny týdně. Ve třetím ročníku jsem zde navíc vyučovala ekonomiku 2 hodiny týdně a ve čtvrtém ročníku nepovinnou konverzaci v anglickém jazyce v celkové časové dotaci 2 hodiny týdně.

Zároveň jsem byla zástupcem třídního učitele a s touto třídou jsem se účastnila jak povinných tak dobrovolných exkurzí a výletů.

Mezi další respondenty patří kolegyně z SPŠZ viz. tabulka 5. Jednotlivé kolegyně jsou popsány začátečním písmenem svého křestního jména. Nechtěly být uváděny celým jménem.

Tabulka 5. Osobní charakteristiky respondentů-učitelky SPŠZ.

jméno	aprobace	praxe	Vztah k 4.A.
I	Německý jazyk	15 let	Vyučující v paralelní třídě
B	Anglický jazyk	5 let	Vyučující v paralelní třídě
H	Geodézie	4 roky	Kmenový vyučující
E	Matematika	30 let	Kmenový vyučující

7.2. Výsledky sebereflexe.

7.2.1. Rozbor vlastní klasifikace

a) *Jaká je stabilita známek během čtyřleté školní docházky?*

Z tabulky 6 vyplývá, že 11 (38%) studentů z 29 bylo po celou dobu stejně klasifikováno. Nejvíce se jednalo o známku dobře. (6 studentů) Pouze 3 studenti měli v každém ročníku známku odlišnou od předchozího školního roku. Ostatní studenti byli alespoň jedenkrát klasifikováni odlišně než v předchozím pololetí.

b) *Jaký je rozptyl známek v jednotlivých ročnících?*

Z údajů z tabulky 6 jsem vytvořila tabulku 7, kde jsou známky v jednotlivých ročnících, rozděleny podle četnosti za daný školní rok.

Tabulka 7. Rozptyl známek v jednotlivých ročnících.

Známka(četnost) Ročník	1	2	3	4	5
1	2	7	10	6	0
2	3	7	14	5	0
3	3	5	14	7	0
4	2	8	15	4	0

Procentuelní rozložení vypadá takto:

- 9% studentů je klasifikováno výborně,
- 24% studentů je klasifikováno chvalitebně,
- 50% studentů je klasifikováno dobře,
- 20% studentů je klasifikováno dostatečně a
- 0% studentů je klasifikováno nedostatečně.

Tabulka 6. Přehled klasifikace studentů 4.A. od prvního ročníku.

(první až třetí ročník - známky na konci školního roku,

čtvrtý ročník – známka v pololetí)

Jméno studenta	První ročník	Druhý ročník	Třetí ročník	Čtvrtý ročník
Brdková Ivana	4	4	4	4
Bureš Petr	3	3	3	3
Čermáková Johana	2	2	4	3
Čumpelík Zdeněk	2	2	2	2
Dudek Jindřich	3	3	3	3
Dokládalová Markéta	3	3	3	3
Hanzl Martin	3	3	3	3
Hejnyš Michal	x	3	4	3
Hulanová Martina	4	3	4	3
Hýblerová Bára	1	2	2	2
Chlaň Radek	3	2	3	3
Kohl Ondřej	3	2	2	2
Kráčmera Ondřej	3	3	3	2
Lédr Petr	3	3	3	3
Marinčič Mirek	2	3	3	3
Milíková Iveta	4	3	4	4
Mimrová Lenka	1	1	1	1
Novotná Eva	2	1	1	1
Pavlík Marek	2	1	1	3
Pavlík Michal	x	3	4	4
Potůček Alois	x	3	3	3
Procházková Helena	4	3	3	3
Prudký Martin	2	3	3	2
Sova Jaroslav	4	4	4	4
Spurná Vendula	3	2	2	2
Škaldová Adéla	2	2	2	2
Tomica Petr	3	4	3	3
Urbaš Martin	x	4	3	2
Vovk Vitalij	4	4	3	3

c) *Jaký je rozdíl mezi mou klasifikací a mými kolegy?*

Pokud porovnám četnost jednotlivých známek ve čtvrtém ročníku z cizího jazyka v paralelních třídách viz tabulka 8, zjistím, že je téměř shodná. Nejvíce je zastoupena známka dobře, pak chvalitebně, dále dostatečně, výborně a nedostatečně.

Tabulka 8. Četnost známek ve třech třídách (celkem 6 půlek) z předmětů angličtina a němčina ve čtvrtých ročnících

Známka(četnost)	1	2	3	4	5
Třída, polovina, jazyk, vyučující)					
4.A./1/anj/já	0	4	9	1	0
4.A./2/anj/já	2	4	6	3	0
4.B./1/nj/I	1	4	7	3	1
4.B./2/anj/já	2	5	7	1	0
4.C./1/nj/I	0	6	6	2	1
4.C./2/anj/B	1	5	5	1	1

V tabulce 9 je pro srovnání uveden rozptyl známek v předmětech matematiky a geodézie. Zde je velký rozdíl ve známce dostatečné a chvalitebné. V obou předmětech 35% studentů je klasifikováno nedostatečně, oproti 20% z angličtiny a pouze 7% studentů je klasifikováno chvalitebně oproti 24% z angličtiny.

Tabulka 9: Četnost známek ve čtvrtém ročníku ve 4.A
z předmětů angličtina, matematika a geodézie.

Známka(četnost)	1	2	3	4	5
Předmět					
Angličtina	2	8	15	4	0
Matematika	0	1	17	10	1
Geodézie	0	3	16	10	0

Shrnutí:

Klasifikuji v souladu s kolegyněmi učící cizí jazyk. Soulad vyplývá s přesně stanovenými kritérii pro klasifikaci, hodnocení testů a ústních výkonů studentů. Tato kritéria jsou každoročně stanovena na začátku školního roku při předmětové komisi.

Podle (Hrabal, V., 1988, str. 54) „*Příliš velký počet známek uprostřed klasifikační stupnice ukazuje zpravidla na nerozhodnost, nejistotu, nediferencovanost vidění žáků, nejasnost klasifikačních kritérií.*“

Nemyslím si, že klasifikuji nerozhodně. Během pololetí získávám od studentů v průměru 15 známek. Výsledná známka je aritmetický průměr, pokud je výsledná hodnota hraniční, rozhoduji se podle aktivity studenta. Domnívám se, že klasifikuji studenty přiměřeně, dávám jim prostor ke změně, ačkoliv u většiny studentů došlo během čtyřleté docházce pouze k jedné změně ve výsledné klasifikaci. Přestože se považuji za přísného učitele, tak je stále moje klasifikace mírná oproti kolegům odborníkům.

7.2.2. Kritéria úspěšnosti

- d) Jaký je vztah mezi klasifikací a indexem sympatie?
- e) Jaký je vztah mezi klasifikací a indexem vlivu?
- f) Jaký je vztah mezi klasifikací a pílí?
- g) Jaký je vztah mezi klasifikací a nadáním?
- h) Jaký je vztah mezi klasifikací a zbrklostí?
- i) Jaký je vztah mezi klasifikací a komunikativností?

Potřebné údaje k výše uvedeným otázkám se nachází v tabulce 10.

Každého studenta jsem ohodnotila na škále od 1 do 5 podle určitých kritérií o kterých se domnívám, že by daný student měl mít, pokud jej považuji za úspěšného. Přehled jednotlivých kritérií je v Příloze 2.

Jednotlivá kritéria jsem porovnávala s výslednou známkou a spočetla v kolika případech se hodnocení daného kritéria shoduje s výslednou známkou.

Daný výsledek jsem převedla na procenta. Kde 100% je 29 studentů.

Došla jsem k údajům, které jsou uspořádány v tabulce 11.

Tyto údaje jsem porovnávala s hladinami významnosti podle (Hrabal, V., 1988, str.95-133).

Tabulka 10. Přehled kritérií úspěšnosti u jednotlivých studentů.
(s-sympatie, v-vliv, n-nadání, p-píle, i-zbrklost, k-komunikativnost, h-známka)

Jméno studenta	s	v	n	p	i	k	h
Brdková I	3	3	5	4	3	4	4
Bureš P	2	2	3	3	3	3	3
Čermáková J	4	4	4	2	3	4	3
Čumpelík Z	3	3	3	1	1	3	2
Dudek J	2	2	4	3	3	3	3
Dokládalo M	2	3	3	1	2	3	3
Hanzl M	4	3	3	3	3	3	3
Hejnyš M	2	3	4	4	4	3	3
Hulanová M	2	2	3	3	3	3	3
Hýblerová B	2	1	2	2	2	2	2
Chlaň R	3	2	3	3	3	3	3
Kohl O	2	5	1	1	1	4	2
Kráčmera O	2	3	3	2	4	1	2
Lédr P	2	3	3	3	4	3	3
Marinčič M	2	3	3	3	4	1	3
Milíková I	4	3	4	4	3	4	4
Mimrová	4	2	2	1	1	1	1
Novotná E	1	1	2	1	2	1	1
Pavlík Ma	2	2	1	3	2	1	3
Pavlík Mi	2	3	4	3	3	2	4
Potůček A	1	2	3	3	3	3	3
Procházková H	2	4	3	2	2	3	3
Prudký M	4	3	2	2	3	2	2
Sova J	2	3	4	4	3	4	4
Spurná V	1	2	2	2	3	1	2
Škaldová A	2	2	2	2	3	2	2
Tomica P	1	3	3	3	4	2	3
Urbaš M	2	3	3	3	2	3	2
Vovk V	2	4	3	2	2	1	3

Tabulka 11. Procentuální shoda mezi
daným kritériem úspěšnosti a klasifikací

Kritérium	Procentuální shoda
sympatie	28%
vliv	31%
nadání	62%
píle	72%
zbrkllost	35%
komunikativnost	62%

Shrnutí:

Všechna kritéria, kromě píle, jsou v normálu. Tedy většina kritérií nemá zásadní vliv na klasifikaci studentů. To ovšem neplatí u píle, kde je moje zaměřenost velmi silná. Musím si přiznat, že včasné odevzdávání úkolů a seminárních prací, připravenost na hodiny a aktivní účast při hodině, mě velmi ovlivňují. Pokud student soustavně neplní své povinnosti a ignoruje hodiny angličtiny, tak se tento postoj silně odrazí nejen v mé klasifikaci, ale i mého přístupu k němu.

Jako příklad uvedu studenta z paralelní třídy 4.B., kterého jsem nechala opakovat třetí ročník. Student P. přišel studovat SPŠZ ve třetím ročníku. Jeho znalost angličtiny byla nulová (což bylo divné po dvou letech studia na průmyslové škole v Olomouci). Nabídla jsem mu mimořádné konzultační hodiny, a připravovala jsem mu zvláštní úlohy. Třikrát se objednal na konzultaci, kdy jsem na něj buď v časných ranních nebo pozdních odpoledních hodinách čekala, bez omluvy na ně nepřišel. (2x zapomněl a 1x šel k lékaři)

Další mimořádné konzultace jsem mu nenabídla, mohl pouze využívat regulérní hodiny, nikdy je nevyužil. 2 měsíce si sháněl učebnice a extra úkoly nenesl. V pololetí dostal 5. Ve druhém pololetí se začal snažit, ale nesplnil minimální požadavky, které jsem mu uložila.

Při reparačních zkouškách přinesl dopis z psychologicko-pedagogické poradny, že je dyslektik a požaduje delší čas a upravené místo při testech a důraz při hodnocení by měl být v ústní části. Ve všem jsem mu vyšla s kolegyněmi vstříc, přesto nesplnil zadané minimum.

Na základě zkušenosti s jeho „pílí“ v prvním pololetí, jsem k němu přistupovala odtažitě, už jsem mu nedala další šanci.

Nepomohla jsem mu nad rámec svých pracovních povinností.

Co z toho plyne? Měla bych neustále mít na paměti, že se student může během školního roku změnit nejen osobnostně, ale i motivačně. A pokud chce pomoci, tak bych mu měla vyjít vstříc i přes špatné předchozí zkušenosti. Neměl by být zaškatulkován podle několika činů.

7.2.3. Sebepojetí úspěšného studenta SPŠZ a úspěšného adolescenta.

j) Kdo je úspěšný student SPŠZ podle studentů 4.A?

k) Kdo je úspěšný adolescent podle studentů 4.A?

Pro zodpovězení těchto dvou otázek jsem použila 7 položkový dotazník s otevřenými otázkami. Otázky se týkají úspěšnosti z pohledu studenta a z pohledu adolescenta.

Odpovědi jsem vypsala a označila jsem jejich četnost. (Kolikrát se opakovaly.)

V celkové charakteristice „úspěšného studenta SPŠZ“ jsem odpovědi, které si byly významově blízké počítala za stejné. Celkový obraz je složen z odpovědí, které se nejčastěji objevily viz. tabulka 12.

Úplný přehled všech odpovědí na dané otázky je v příloze 3.

Vzor vyplněného dotazníku je v příloze 4.

Tabulka 12. Odpovědi s největšími četnostmi (první 3 místa)

1. Kdo je podle Vás úspěšný student na průmyslové škole?
2. Považujete se za úspěšného/ou studenta/ku na této škole? Proč?
3. Kdo je podle Vás ve vašem věku úspěšný? Ten kdo..
4. Považujete se za úspěšného člověka? Proč?
5. Co je Váš největší životní úspěch?
6. V čem očekáváte, že budete úspěšní v blízké budoucnosti (do 3 let)?
7. Co budete dělat, když ve svých plánech neuspějete?

Číslo otázky	1. místo	2. místo	3. místo
1.	Kdo dokončí školu a složí maturitu -9x.	Má dobré známky v matematice a odborných předmětech -6x.	Škola jej baví – 5x.
2.	Jsem průměrná student/ka s průměrnými výsledky-7x.	Ne, škola mi nejde zvl.odborné předměty a matematika.-4x	Zatím ano ,jsem ve 4.ročníku-4x.
3.	Ten, kdo dosáhne cílů, které si vytyčí-7x.	Ten, kdo nemá problémy ve škole-3x, dostane se na VŠ-3x	Daří se mu v osobním životě-4x.
4.	Ano, daří se vše, tak jak chci-7x	Ano, jsem ve 4.ročníku-6x.	(Více odpovědí s malou četností.)
5.	Přijímačky na tuto školu -7x.	Složení řidičáku -6x.	Došel jsem do 4. ročníku -5x.
6.	Jít studovat VŠ-19x.	Složit maturitu -13x.	
7.	Najít si jiné plány, které mě budou bavit -7x.	Zkusím to znovu-6x.	

Shrnutí:

Na základě odpovědí studentů si dovolím charakterizovat úspěšného studenta SPŠZ:

Úspěšný student SPŠZ je ten, který dokončí školu a udělá maturitu (31% odpovědí), má dobré známky v matematice a v odborných předmětech (21% odpovědí) a navíc jej škola baví (17% odpovědí).

Ostatní charakteristiky se pohybují v rozmezí od 3% do 10%.

Sami studenti se ohodnotili takto:

(jejich odpovědi jsem zařadila do třech kategorií)

Jsem úspěšný student...11 odpovědí (38%).

Jsem průměrný student...7 odpovědí (24%).

Jsem neúspěšný student...11 odpovědí (38%).

Mezi úspěšnými studenty převládala odpověď:

„Dostal jsem se do 4. ročníku”.

Mezi neúspěšnými studenty se nejčastěji objevila odpověď:

„Nejdou mi odborné předměty”.

Na otázku, zda se studenti považují za úspěšného člověka odpověděli studenti takto:

(jejich odpovědi jsem zařadila do dvou kategorií)

jsem úspěšný člověk...21 odpovědí (72%)

jsem neúspěšný člověk...8 odpovědí (28%)

Mezi hlavní důvody úspěchu patří:

„Vše se jim daří, dostali se do 4. ročníku, mají přátele a dobré zázemí.“

Mezi hlavní důvody neúspěchu patří:

„Pocit, že nic nedokázali, a že se jim nic nedaří.“

Za úspěšného člověka v jejich věku považují toho, kdo:

„Dosáhne vytyčených cílů, dostane se na VŠ a nemá problémy ve škole ani v osobním životě.“

7.2.4. Srovnání pojetí a sebepojetí jednotlivých studentů

1) Jaké je pojetí jednotlivých studentů 4.A. na základě získaných údajů z klasifikace, dotazníku SORAD a dotazníku „úspěšnosti“?

V teoretické části diplomové práce jsem stanovila určitá kritéria, která podle mne charakterizují úspěšného studenta SPŠZ. V krátkosti zopakuji ta nejdůležitější. Student má dobrý prospěch, má aspiraci studovat na vysoké škole geodézii či pracovat v oboru, umí navázat dobré sociální vztahy a má určitý vliv na dění ve třídě.

Tato kritéria nejvíce ovlivňují mé pojetí úspěšného studenta SPŠZ.

Podle mne je úspěšný student ten, který má prospěch do průměru třídy, jeho indexy sympatie a vlivu jsou také do průměru třídy a chce studovat nebo pracovat v oboru. Jednotlivé odpovědi jsou v příloze 5.

Shrnutí:

Úspěšný student v mých očích je ten, který je ve všech daných kritériích úspěšný. V celé třídě takto nastavena kritéria splnilo 6 studentů.

2 studenti byli ve všech kritériích neúspěšní. Ostatní studenti (21) byli v některých kritériích úspěšní a v některých ne.

Na základě těchto údajů je mé vlastní pojetí úspěšného studenta SPŠZ náročné. Chtěla bych, aby student byl úspěšný ve výkonové, sociální i aspiračně-motivační oblasti. Jak je vidět, má kritéria jsou dosti přísná a většina studentů je v jedné či dvou oblastech nedosahuje.

Nedomnívám se, že bych měla daná kritéria snížit. To by bylo v rozporu s mojí představou.

Důležité je, aby mé chování vůči studentům bylo nepředpojaté. Musí být v určitých ohledech spravedlivé a rovnocenné. Nesmím se dopouštět chyb, které jsem uvedla na začátku diplomové práce v kapitole Percepčně postojové zaměření učitele. Sama nemohu zjistit, zda se nějakých chyb dopouštím. Pouze hospitace, či audiovizuální záznam a rozbor mé hodiny mi pomohou odhalit mé chyby.

Nyní mohu srovnat své pojetí se sebepojetím jednotlivých studentů.

Z výše uvedených zjištění vyplynulo, že 6 studentů považuji za úspěšné, 2 za neúspěšné a 21 průměrné.

Pro lepší srovnání se odkloním od indexu vlivu. Nebudu jej brát v potaz.

V takto nastolených podmínkách se zvýšil počet úspěšných studentů na 7. Ostatních 22 studentů budu považovat za neúspěšné. V tabulce 13 je u každého studenta slovně vyjádřeno zda je úspěšný nebo neúspěšný a to podle mne a jeho vlastního vyjádření.

Shrnutí:

V 18 (62%) případech, je mé vlastní pojetí studenta totožné se sebepojetím studenta. Z toho 6x u úspěšného studenta a 12x

u neúspěšného studenta. Netroufám si odhadnout v kolika procentech je sebepojetí úspěšného či neúspěšného studenta vyvoláno učitelem. Nedomnívám se, že bych nějak významně svým postojem ke studentům ovlivnila jejich sebepojetí úspěšného studenta. A to především, že anglický jazyk je sice pro studenty důležitý, ale není důležitý při definování úspěšného studenta SPŠZ.

Tabulka 13. Pojetí a sebepojetí úspěšného studenta – přehled

Jméno studenta	Úspěšný student podle mne	Považují se za úspěšného studenta	Považují se za úspěšného adolescenta
Brdková Ivana	Neúspěšná	<i>neúspěšná</i>	<i>neúspěšná</i>
Bureš Petr	Úspěšný	<i>neúspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Čermáková Johana	Neúspěšná	<i>neúspěšná</i>	<i>neúspěšná</i>
Čumpelík Zdeněk	Neúspěšný	<i>úspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Dudek Jindřich	Neúspěšný	<i>úspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Dokládalová Markéta	Neúspěšná	<i>úspěšná</i>	<i>neúspěšná</i>
Hanzl Martin	Neúspěšný	<i>neúspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Hejnyš Michal	Neúspěšný	<i>úspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Hulanová Martina	Úspěšná	<i>úspěšná</i>	<i>úspěšná</i>
Hýblerová Bára	Úspěšná	<i>úspěšná</i>	<i>úspěšná</i>
Chlaň Radek	Úspěšný	<i>úspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Kohl Ondřej	Neúspěšný	<i>neúspěšný</i>	<i>neúspěšný</i>
Kráčmera Ondřej	Neúspěšný	<i>neúspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Lédr Petr	Úspěšný	<i>úspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Marinčíč Mirek	Neúspěšný	<i>úspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Milíková Iveta	Neúspěšná	<i>neúspěšná</i>	<i>neúspěšná</i>
Mimrová Lenka	Neúspěšná	<i>úspěšná</i>	<i>úspěšná</i>
Novotná Eva	Úspěšná	<i>úspěšná</i>	<i>úspěšná</i>

Pavlík Marek	Neúspěšný	<i>neúspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Pavlík Michal	Neúspěšný	<i>neúspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Potůček Alois	Neúspěšný	<i>neúspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Procházková Helena	Neúspěšná	<i>neúspěšná</i>	<i>úspěšná</i>
Prudký Martin	Neúspěšný	<i>úspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Sova Jaroslav	Neúspěšný	<i>neúspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Spurná Vendula	Úspěšná	<i>úspěšná</i>	<i>úspěšná</i>
Škaldová Adéla	Neúspěšná	<i>úspěšná</i>	<i>úspěšná</i>
Tomica Petr	Neúspěšný	<i>úspěšný</i>	<i>neúspěšný</i>
Urbaš Martin	Neúspěšný	<i>neúspěšný</i>	<i>neúspěšný</i>
Vovk Vitalij	Neúspěšný	<i>úspěšný</i>	<i>úspěšný</i>

7.2.5.Vliv sebepojetí na další kategorie.

Hypotéza M): Mezi sebepojetím studenta na SPŠZ jako úspěšného nebo neúspěšného a jeho prospěchem je závislost.

Pro ověření hypotézy použiji kontingenční tabulky 14-16.

Proměnné pro srovnání jsou:

A) studentova odpověď zda se považuje za úspěšného nebo neúspěšného studenta (ukázka dotazníku viz. příloha 4),

B) celkový prospěch v pololetí 4.ročníku a z jednotlivých známek z matematiky a geodézie viz. příloha 6.

Abych toto srovnání mohla provést, musím si stanovit, jaké hodnoty prospěchu a známek považuji za úspěšné. Celkový prospěch má rozpětí od 1,9 do 3,7.

Průměrná hodnota je 2,71.

Student je úspěšný pokud jeho průměrný prospěch je menší či roven hodnotě 2,71. Průměrné známky z matematiky a geodézie jsou 3,38 a 3,24.

Tedy v obou případech mohu hovořit o studentovi jako o úspěšném, pokud jeho získané známky jsou nejvýše za 3. Přehled jednotlivých údajů je v příloze 6.

Tabulka (kontingenční) 14. Vztah mezi studentovým sebepojetím a celkovým prospěchem

	Sebepojetí studenta		součty
Celkový prospěch	Úspěšný 1	Neúspěšný 0	
Úspěšný 1	11	5	16
Neúspěšný 0	5	8	13
součty	16	13	29

$$\text{Statistika} = 29(11 \cdot 8 - 5 \cdot 5)^2 / (11+5)(5+8)(11+5)(5+8) = 0,042$$

Odhad koeficientu závislosti $Q = -0,16$

Protože kritická hodnota statistického rozdělení na hladině 0,05 s jedním stupněm volnosti je 3,84, můžeme říci, že data podporují platnost hypotézy o nezávislosti jednotlivých proměnných.

Nulovou hypotézu (nezávislosti) můžeme zamítnout až na hladině 0,1.

Tabulka (kontingenční) 15. Vztah mezi studentovým sebepojetím a známkou z matematiky

	Sebepojetí studenta		součty
Prospěch z matematiky	Úspěšný 1	Neúspěšný 0	
Úspěšný 1	11	7	18
Neúspěšný 0	5	6	11
součty	16	13	29

$$\text{Statistika} = 29(11 \cdot 6 - 7 \cdot 5)^2 / (11+7)(5+6)(11+5)(7+6) = 0,68$$

Odhad koeficientu závislosti $Q = 0,13$.

Protože kritická hodnota statistického rozdělení na hladině 0,05 s jedním stupněm volnosti je 3,84, můžeme říci, že data podporují platnost hypotézy o nezávislosti jednotlivých proměnných.

Nulovou hypotézu (nezávislosti) můžeme zamítnout až na hladině 0,1.

Tabulka (kontingenční) 16. Vztah mezi studentovým sebepojetím a známkou z geodézie

	Sebepojetí studenta		součty
Prospěch z geodézie	Úspěšný 1	Neúspěšný 0	
Úspěšný 1	13	6	19
Neúspěšný 0	3	7	10
součty	16	13	29

$$\text{Statistika} = 29(13 \cdot 7 - 6 \cdot 3)^2 / (13+6)(3+7)(13+3)(6+7) = 0,62$$

Odhad koeficientu závislosti $Q = -0,04$

Protože kritická hodnota statistického rozdělení na hladině 0,05 s jedním stupněm volnosti je 3,84, můžeme říci, že data podporují platnost hypotézy o nezávislosti jednotlivých proměnných.

Nulovou hypotézu (nezávislosti) můžeme zamítnout až na hladině 0,1.

Shrnutí:

Z 29 respondentů se jich považuje za úspěšné studenty 16 (55%) a 13 (45%) za neúspěšné studenty.

Z 16 studentů, kteří se považují za úspěšné, splnilo kritéria úspěšnosti v prospěchu 11 (38% z celkového počtu 29).

Z 13 studentů, kteří se považují za neúspěšné, nesplnilo kritéria úspěšnosti v prospěchu 8 (28% z celkového počtu 29).

Zbývá 10 (35% z celkového počtu 29) studentů, kteří se hodnotí opačně, než jsou stanovena kritéria úspěšnosti a neúspěšnosti.

Daná statistická metoda prokázala, že v této třídě sebepojetí studenta jako úspěšného či neúspěšného nezávisí ani na celkovém prospěchu ani na známkách z matematiky a geodézie.

Pokud se na stejné údaje podívám z procentuelního hlediska dojdou k závěru, že v dané třídě je 10 studentů, kteří se hodnotí lépe či hůře, než jsou jejich průměrné prospěchy.

Jedná se vždy o polovinu (5) studentů.

Hypotéza N): Mezi sebepojetím studenta na SPŠZ jako úspěšného nebo neúspěšného a jeho sociální pozicí ve třídě je závislost.

Pro ověření hypotézy použiji kontingenční tabulky 17-18.

Proměnné pro srovnání jsou:

A) Studentova odpověď zda se považuje za úspěšného nebo neúspěšného studenta,

(jednotlivé odpovědi se nacházejí v dotazníku viz. příloha 3)

B) Celková pozice v SORAD dotazníku (index sympatie a vlivu) z 1. pololetí ve 4.ročníku .

(Číselná matice dotazníku SORAD se nachází v příloze 7, vzor dotazníku SORAD v příloze 8.)

Abych toto srovnání mohla provést, musím si stanovit, jaké hodnoty indexu sympatie a vlivu považuji za úspěšné.

Celkový index sympatie má rozpětí od 1,62 do 3,21.

Aritmetický průměr má hodnotu 2,39. Za úspěšné hodnoty indexu sympatie budu brát všechny hodnoty do 2,39 včetně.

Celkový index vlivu má rozpětí od 2,17 do 4,21.

Aritmetický průměr má hodnotu 2,99. Za úspěšné hodnoty indexu vlivu budu brát všechny hodnoty do 2,99 včetně.

Jednotlivé hodnoty nalezneme v příloze 9.

Tabulka (kontingenční) 17. Vztah mezi studentovým sebepojetím a jeho indexem sympatie

	Sebepojetí studenta		součty
Index sympatie	Úspěšný 1	Neúspěšný 0	
Úspěšný 1	9	6	15
Neúspěšný 0	7	7	14
součty	16	13	29

$$\text{Statistika} = 29(9 \cdot 7 - 6 \cdot 7)^2 / (9+6)(7+7)(9+7)(6+7) = 0,29$$

Odhad koeficientu závislosti $Q = 0,2$

Protože kritická hodnota statistického rozdělení na hladině 0,05 s jedním stupněm volnosti je 3,84, můžeme říci, že data podporují platnost hypotézy o nezávislosti jednotlivých proměnných.

Nulovou hypotézu (nezávislosti) můžeme zamítnout až na hladině 0,1.

Tabulka (kontingenční) 18. Vztah mezi studentovým sebepojetím a jeho indexem vlivu

	Sebepojetí studenta		součty
Index vlivu	Úspěšný 1	Neúspěšný 0	
Úspěšný 1	10	5	15
Neúspěšný 0	6	8	14
součty	16	13	29

$$\text{Statistika} = 29(10 \cdot 8 - 5 \cdot 6)^2 / (10+5)(6+8)(10+6)(5+8) = 1,7$$

Odhad koeficientu závislosti $Q = 0,2$

Protože kritická hodnota statistického rozdělení na hladině 0,05 s jedním stupněm volnosti je 3,84, můžeme říci, že data podporují platnost hypotézy o nezávislosti jednotlivých proměnných.

Nulovou hypotézu (nezávislosti) můžeme zamítnout až na hladině 0,1.

Shrnutí:

Z 29 respondentů se jich považuje za úspěšné studenty 16 (55%) a 13 (45%) za neúspěšné studenty. Daná statistická metoda prokázala, že sebepojetí studentů v této třídě není závislé na jejich indexu vlivu či sympatie.

Z 16 úspěšných studentů má 9 (31% z celkového počtu 29) studentů úspěšný index sympatie a 10 (35% z celkového počtu 29) studentů má úspěšný index vlivu.

Z 13 neúspěšných studentů má 7 (24% z celkového počtu 29) studentů neúspěšný index sympatie a 8 (28% z celkového počtu 29) studentů má neúspěšný index vlivu.

Ve třídě se našlo 5 studentů, kteří se považují za úspěšné, přestože jejich oba indexy patřily k neúspěšným a naopak, našli se zde také 3 studenti, kteří se považují za neúspěšné, přestože jejich oba indexy byly úspěšné. Podrobná analýza jednotlivých údajů u jednotlivých studentů je součástí závěru diplomové práce.

Hypotéza Na): Mezi prospěchem studenta a jeho indexy vlivu a sympatie je závislost.

Tuto hypotézu se pokusím dokázat pomocí výpočtu korelace prospěchu a indexů sympatie a vlivu. K výpočtu použiji pořadový korelační koeficient⁷.

Výpočet pořadového korelačního koeficientu je v příloze 10.

Zhodnocení:

Naměřené hodnoty koeficientů nepřesahují tabulkovou hodnotu (0,305) pro daný počet párů měření (29) na hladině významnosti 0,05.

Můžeme tedy říci, že data podporují nezávislost mezi jednotlivými proměnnými.

Hypotéza Nb): Sociální pozice studenta ve druhém a čtvrtém ročníku se nemění.

Pro důkaz této hypotézy použiji srovnání pořadí studentů podle hodnot jejich indexů sympatie a vlivu z druhého a čtvrtého ročníku viz. příloha 12.

Zhodnocení:

U indexu sympatie jsou 4 studenti, kteří své pořadí nezměnili. Jedná se o pořadí 10, 18,5, 27 a 29.

Celkem si polepšilo 9 studentů, největší rozdíly byly z místa 22 na 14, ze 17 na 8,5 a z 7 na 1.

Celkem si pohoršilo 16 studentů, největší propad byl u pořadí 2 na 12,5 a 14,5 na 24.

⁷ Návod pro výpočet viz. (Hrabal, st. , Hrabal, ml.,2002, str.186-187) nebo Hendl (2004, str. 258)

U indexu vlivu je 5 studentů, kteří zůstávají na stejném místě. Jedná se o tato místa. 1, 26, 27, 28 a 29.

Celkem si polepšilo 13 studentů. Největší změna byla z pozic 24 na 11,5 a z 11 na 2.

Celkem si pohoršilo 11 studentů. Největší propad byl u pozic 3 na 17, 6 na 17 a z 13 na 21.

Je dobré si povšimnout, že studenti, kteří jsou na konci jednotlivých pořadníků, své pozice nemění. Význačné je to pro index vlivu.

Domnívám se, že osobnostní vlastnost submise je trvalejšího charakteru a pokud si někdo vytvoří ve třídě pozici submisivního, neprůbojného jedince, je velmi těžké tuto pozici změnit.

Další zajímavostí je, že dívka HB uhájila svojí pozici jako nejvlivnější student třídy.

Pokud srovnáme průměrné hodnoty jednotlivých indexů zjistíme, že oba indexy mají ve čtvrtém ročníku menší hodnotu. Index sympatie z 2,66 na 2,39 a index vlivu z 3,27 na 2,99.

Zde se potvrdila domněnka, že studenti ve čtvrtých ročnících jsou v sociálních vztazích vyzrálejší, jsou tolerantnější.

Hypotéza O: Mezi sebepojetím studenta na SPŠZ jako úspěšného nebo neúspěšného a jeho aspirací studovat na VŠ je závislost.

Na tuto hypotézu se pokusím odpovědět pomocí srovnání níže uvedených proměnných v kontingenční tabulce 19.

- a) Studentova odpověď, zda se považuje za úspěšného nebo neúspěšného studenta.
- b) Studentova odpověď, zda chce studovat na VŠ nebo ne.

Jednotlivé odpovědi se nalézají v příloze 12.

Tabulka(kontingenční) 19.Vztah mezi studentovým sebepojetím a jeho aspirací studovat na VŠ

	Sebepojetí studenta		součty
Studium na VŠ	Úspěšný 1	Neúspěšný 0	
Ano 1	10	13	23
Ne 0	3	3	6
součty	13	16	29

$$\text{Statistika} = 29(10 \cdot 3 - 13 \cdot 3)^2 / (10 + 13)(3 + 3)(10 + 3)(13 + 3) = 0,08$$

Odhad koeficientu závislosti $Q = -0,13$

Protože kritická hodnota statistického rozdělení na hladině 0,05 s jedním stupněm volnosti je 3,84, můžeme říci, že data podporují platnost hypotézy o nezávislosti jednotlivých proměnných.

Nulovou hypotézu (nezávislosti) můžeme zamítnout až na hladině 0,1.

Shrnutí: Vztah mezi studentovým sebepojetím a jeho aspirací studovat na VŠ je nezávislý. Celkem chce studovat na vysoké škole 23 (79%) studentů. Z těchto 23 studentů se jich 13 (45% z celkového počtu 29) považuje za úspěšné a 10 (35% z celkového počtu 29) za neúspěšné.

7.3. Závěr.

V první části šetření jsem zjistila, že způsob mé **klasifikace** je podobný způsobu ostatních kolegyně vyučujících cizí jazyk. Na škole působí pouze 3 vyučující cizích jazyků. Toto malé množství nepředstavuje dostatečně reprezentativní vzorek. V porovnání s ostatními kolegy je naše klasifikace mírnější. Pod pojmem mírnější se skrývá skutečnost, že jazykáři více studentů hodnotí známkou chvalitebně než dostatečně. Určité nedostatky jsou ve stabilitě hodnocení jednotlivých studentů. Většina studentů je hodnocena během čtyřleté školní docházky dvěmi známkami. (Většinou se jednalo o chvalitebně a dobře.) Nezaznamenala jsem rapidní zlepšení ani zhoršení o více než 2 stupně. Zde se nabízí prostor ke zlepšení motivace studentů, lepší využívání konzultačních hodin, zlepšit přípravu na výuku (rozšířit opakovací cvičení) atd.

Mé vlastní **pojetí úspěšného studenta** je založeno na kritériích, které v celé třídě splnilo pouze 7 studentů. Protože se jednalo pouze o jednu třídu, nemohu dostatečně posoudit, zda mnou stanovená kritéria jsou přísná či ne. Třída 4.A patří mezi průměrné třídy, proto se mohu pouze domnívat, že v jiných třídách by tato kritéria splnilo více studentů a naopak.

Velký vliv na hodnocení studentů má nadání, píle a komunikativnost. Tato tři kritéria jsou velmi významná. Až do teď jsem si neuvědomovala, jak velkou roli hrají při hodnocení. Komunikativnost a nadání jsou důležité pro získání kompetence dorozumění se v cizím jazyce. Proto důraz na těchto dvou kritériích беру jako samozřejmost. Překvapením pro mne byla píle. Potrpím si na dochvilnost, odevzdávání

úkolů v termínu, v soustavné přípravě na vyučování. Ale zřejmě je to dosti přehnané. Měla bych být tolerantnější. Zde se můj osobnostní rys – „pedantství v dochvilnosti“ promítl do profesního a nejsem schopna jej na vědomé bázi potlačit. Zde je prostor pro změnu.

Sebepojetí studentů 4.A je ovlivněno jejich prospěchem. Většina se považuje za úspěšné studenty a jejich nejbližší aspirací je složit maturitní zkoušku a jít studovat na vysokou školu. Jejich sebepojetí jako úspěšného studenta není ovlivněno jejich sociální pozicí ve třídě (i když u některých studentů je to diskutabilní). Jejich sociální pozice není závislá na prospěchu a tato pozice se během školní docházky mění, ale u studentů, kteří jsou na obou pólech hodnocení, je tato pozice trvalejší.

Na jednu stranu musím konstatovat, že ani jedna hypotéza m-o) se v rámci zkoumaného vzorku (třída 4.A, celkem 29 studentů) nepotvrdila. Jednotlivá statistická šetření prokázala, že v rámci této třídy mezi sebepojetím studenta (jako úspěšného studenta) a jeho prospěchem, sociální pozicí ve třídě a jeho aspirací studovat na VŠ není závislost.

Domnívám se, že statistické metody a jejich zpracování, které jsem použila, byly správné. Bohužel, výzkumný vzorek byl velmi malý, a tudíž tomuto závěru chybí dostatečná validita. Nelze tedy získané poznatky nějakým způsobem paušalizovat či zobecňovat. Veškerá měření a jejich výsledky jsou platná a poplatná pouze v rámci daného výzkumného vzorku, tedy třídy 4.A.

Na druhou stranu jsem však získala údaje o studentech, které by mohly mít velký význam pro práci učitele ve výchovné oblasti. Pokud

podrobněji zanalyzujeme jednotlivé údaje a porovnáme je s výpověďmi studentů, kdo je úspěšný student obecně a proč se považují za úspěšné studenty a adolescenty či ne, zjistíme že:

- 23 studentů hodnotí podle dosažených známek svoji úspěšnost či neúspěšnost,

(všichni studenti považují za úspěšného studenta toho, kdo má dobré známky či prošel do 4.ročníku.)

- 3 studenti považují za důležité kritérium úspěšnosti zájem o obor, (a také se hodnotí být úspěšnými studenty, protože „je tato škola baví“.)

- 2 studentky vypovídají, že jsou úspěšné, protože se nemusí moc učit a jde jim to,

(úspěšný student je podle nich ten, kdo zvládá školu bez velké námahy a má dobré výsledky.)

- 1 student se cítí být úspěšný, protože kromě dobrých známek má i přátele, (pro pocit úspěšnosti vyzdvihuje zisk kamarádů.)

Domnívám se tedy, že na základě těchto výsledků, mohu říci, že většina studentů hodnotí sebe sama podle dosažených známek. Tedy jejich sebepojetí úspěšného studenta z velké míry skutečně závisí na jejich subjektivním hodnocení známek, které získávají během školní docházky. Každý student má však stanovenou jinou míru akceptovatelnosti skutečnosti, co je „dobrý prospěch a co není“. Většina studentů se však spokojí s faktem, že jsou úspěšní, když jsou průměrní, přičemž průměrní pro ně znamená být „trojkař“.

Zde by bylo dobré provést dotazníkové šetření mezi rodiči studentů a zjistit jaké očekávají studijní výsledky od svých potomků, jaké je jejich pojetí úspěšného studenta. Tyto odpovědi by se měly srovnat s výpověďmi jednotlivých studentů. Toto šetření by prokázalo do jaké míry je studentovo sebepojetí ovlivněno rodiči.

Způsob, který by zasáhl studentovo sebepojetí, je otevřená diskuse na téma „Co je dobrá známka a proč?“. V rámci diskuse je student vystaven konfrontaci s ostatními názory a může svůj pohled korigovat, ale také nemusí.

Stejně téma může být zpracováno písemnou formou a statisticky zpracováno učitelem, který získá podklad pro navazující diskusi. Pokud bych zjistila, že ve třídě je student, který je velmi frustrován nároky svých rodičů měla bych upozornit výchovného poradce či zprostředkovat kontakt na pedagogicko-psychologickou poradnu.

Dále jsem při analýze jednotlivých kritérií (prospěchu a indexů sympatie a vlivu) získala tyto údaje (*text psaný kurzívou jsou mnou navržená řešení k ovlivnění studentova sebepojetí*):

- Ve třídě je 6 studentů (4 dívky a 2 chlapci) kteří se považují za úspěšné studenty a jsou úspěšní i v ostatních kritériích. Je zajímavé, že z těchto 6 studentů, jsou 4 (2 dívky a 2 chlapci) studenti, kteří patří do stejného spolku přátel (jezdí spolu na výlety, učí se spolu atd.) Až na jednu dívku, byli ostatní spíše v hodinách zakřiknutí, moc se aktivně neprojevovali.
- Dva chlapci, kteří se považují za neúspěšné a zároveň v ostatních kritériích byli neúspěšní. Oba chlapci propadli do této třídy ve 2.ročníku,

oba dva jsou velké individuality se zájmy mimo obor, škola je nebavila. Jeden chce studovat produkci a fotografii, druhý se zajímá o sport. *Jejich problém je, že studují něco, co je nezajímá. Zlepšit jejich sebepojetí je možné v rámci neodborných předmětů. Využít jejich zájmy k obohacení hodin. Např.anglická konverzace, zapojit do reprezentace školy.*

- 3 studenti - chlapci, kteří se považují za úspěšné, mají úspěšný prospěch, ale v ostatních kritériích jsou neúspěšní. Všichni 3 studenti jsou orientovaní na budoucnost, jsou hodně ctižádostiví, pracovití, ve třídě měli pouze jednoho dobrého kamaráda.

Tady bych doporučila prožitkové hry, nácvik kooperace a skupinovou činnost.

- 4 studenti - chlapci, kteří se považují za neúspěšné, mají neúspěšný prospěch, ale v ostatních kritériích jsou úspěšní. Všichni 4 studenti patří mezi nejoblíbenější ve třídě, mají i větší vliv na dění ve třídě. Jsou to ti, kteří v hodinách dobře komunikovali, byli aktivní, měli smysl pro humor.

*Zaměřit se na skutečnost, proč neprospívají, zda se umí učit, relaxovat...
Doporučit doučování, zjistit rodinné zázemí a popř. práce s rodinou.*

- Ve třídě jsou 4 studenti (2 dívky a 2 chlapci), kteří se považují za neúspěšné, mají úspěšný prospěch, ale v ostatních kritériích jsou neúspěšní. V této skupině se nachází chlapec, který doslova „nezapadl“ do kolektivu. Má nejnižší hodnoty vlivu a sympatie, ale i on hodnotil stejným způsobem své spolužáky, nekomunikoval s nimi. Nebyl terčem posměchu, či šikany. Byl prostě svůj, uzavřený introvert. Vynikal obdivuhodnými znalostmi ze zeměpisu, výborný angličtinář. Je to

vynikající sportovec (orientační běžec). Jeho rodinné zázemí bylo velmi náročné (jedináček, otec na něj kladl velké požadavky).

Zde vyvstává otázka a ta se týká i ostatních 3 studentů, zda skutečně hodnotí sebe sama podle dosažených výsledků, či nevědomky podle sociální pozice ve třídě.

Tito studenti potřebují hlubší rozbor jejich problému. Navrhují individuální rozhovor, rozhovor s rodiči, zapojení do kolektivních činností, skupinovou výuku, trénink sociálních dovedností. Většině by pomohl i školní psycholog, který by jim pomohl překonat trému, blokaci při mluvení, výbušnost atd.

- 2 studenti, kteří se považují za úspěšné, jejich prospěch je neúspěšný, ale v dalších kritériích jsou úspěšní. Oba studenti jsou tzv. třídní „sluníčka“. Vždy dobře naladěni, sršící vtípem, je na ně spolehnutí, jsou komunikativní.

Zjistit příčiny neprospěchu a pokusit se je motivovat k lepším výkonům.

- Ráda bych ještě zmínila studentku, která měla nejlepší prospěch ze třídy, považuje se za úspěšnou, ale je až na 24. místě v sympatii. Omlouvám se za pejorativní výraz, ale ona byla prototypem, chytré, ale neoblíbené šprtky.

Opět by se jednalo o zapojení do mimoškolních aktivit sociálního charakteru.

- A v neposlední řadě je zde jeden student, který se považuje za úspěšného, přestože ve všech kritériích je neúspěšný. Není ani oblíben ve třídě. Je to sportovec - boxer, úspěšný přeborník. S ničím si moc hlavu neláme, je to typ „pohodáře“.

Zde vyvstává otázka, zda jeho „pohodovost“ není jen obrannou maskou. Hlubší rozhovor a rolové situace by mohly ukázat více.

- Ostatní studenti dosáhli různé hodnoty úspěšnosti a neúspěšnosti. *Všichni studenti by měli znát metody učení a relaxace. Je vhodné, aby si uvědomili svůj žebříček hodnot a budoucí orientaci. Je pro ně nezbytné získat sociální a komunikační kompetence. Výše uvedené požadavky je možné studenty naučit v rámci dobře připravených a vedených hodin a v rámci mimoškolního vyučování. Vše záleží na vyučujícím, tedy na mne.*

7.4. Zhodnocení metody.

Navrhovaná metoda ke zjištění percepčních dovedností učitele je celkem úzce zaměřena. Učitel se dozví více o svém pojetí studentů a o způsobu své klasifikace. Dále se seznámí se studentovým sebepojetím v oblasti výkonové, sociální a aspirační.

Poznatky o charakteristikách jednotlivých studentů a jejich pojetí jako úspěšného či neúspěšného studenta školy mohou mít vliv na tvorbu pedagogického procesu a prostředí.

Znalost sociální pozice jednotlivých studentů ve třídě může ovlivnit složení pracovních skupin, zefektivnit delegování pravomocí či dílčích úkolů.

Při různých příležitostech může učitel povzbudit studentovo sebevědomí, lépe jej motivovat či pouze poradit, vyslechnout. To vše mu může usnadnit a zlepšit komunikaci se studenty, může ovlivnit lepší přijetí jeho osoby jako učitele, atd.

Učitel si uvědomí, co jej ovlivňuje při hodnocení studentů, jaké je jeho percepční zaměření studenta, co negativně ovlivňuje úspěšný pedagogický proces.

Také by měl znát aspirační touhy svých studentů, jejich zájmy a orientaci. Nedílnou součástí je i znát studentovu pozici ve třídě, aby mohl napomoci nejen k tvorbě inspirujícího a vyrovnaného třídního klimatu, ale i k rozvoji studentovy osobnosti.

Navrhovaná metoda obsahuje pět okruhů, které by měl učitel reflektovat. Jednotlivé okruhy mohou být reflektovány různě často, samostatně nebo dohromady.

Co si učitel zvolí, záleží na jeho potřebách a motivaci.

Sama metoda je celkem náročná na čas. Učitel musí provést několik dotazníkových šetření během školní docházky. Moje volba čtvrtého ročníku nebyla nejlepší, protože mám málo času na ovlivnění studentova sebepojetí. Navrhovala bych provést první dotazníková šetření na konci prvního ročníku a druhé šetření v polovině druhého ročníku. Tak by učitel získal zkonsolidované výsledky (první polovina prvního ročníku je adaptační a získané výsledky by byly nerelevantní) a měl by dostatek času na výchovná a vzdělávací opatření.

Analýzu své klasifikace může učitel skutečně důkladně provést až po čtyřleté docházce a nejlépe v několika třídách. Samozřejmostí je spolupráce s kolegy.

Stanovení kritérií úspěšnosti a jejich srovnání s klasifikací, by měl učitel provádět v každé třídě alespoň jednou za školní rok. Výsledky by mu

pomáhaly korigovat jeho pedagogické působení a je možné, že by se včas zabránilo případným negativním dopadům na studenta.

Pro statistické zpracování jsem vybrala metody a tabulky o kterých se domnívám, že jsou nejjednodušší pro zpracování. Jejich úkolem je podat orientační výsledky. Protože se nejedná o hlubší výzkum neměly by menší nepřesnosti vadit.

Celkově bych metodu zhodnotila jako použitelnou pomůcku pro učitele, který se chce dozvědět více o svých studentech a o sobě jako učiteli.

Seznam příloh.

Příloha 1. Přehled klasifikace třídy 4.A. v prvním pololetí.

Příloha 2. Kritéria hodnocení a škály jednotlivých hodnocení studentů.

Příloha 3. Přehled odpovědí z dotazníku „úspěšnosti“. Vyjádření četností odpovědí.

Příloha 4. Vzor vyplněného dotazníku „úspěšnosti“.

Příloha 5. Přehled kritérií úspěšnosti jednotlivých studentů.

Příloha 6. Přehled známek z geodézie, matematiky, průměrného prospěchu a vyjádření studenta zda se považuje za úspěšného či nikoli.

Příloha 7. Matice SORAD (vliv a sympatie). Sběr dat ze čtvrtého ročníku.

Příloha 8. Ukázka vyplněného dotazníku SORAD.

Příloha 9. Hodnoty k hypotéze: Jaký je vztah mezi sebezpojetím studenta a jeho sociální pozicí ve třídě?

Příloha 10. Hodnoty pořadového korelačního koeficientu.

Příloha 11. Přehled údajů z dotazníku SORAD z druhého a čtvrtého ročníku.

Příloha 12. Celkový přehled zkoumaných údajů u jednotlivých studentů.

Příloha 13. Přehled údajů o úspěšnosti vztažených k prospěchu, indexům sympatie a vlivu.

Příloha 1. Přehled klasifikace.

[illegible]

Příloha 2. Kritéria hodnocení jednotlivých studentů.

Charakteristika	1	2	3	4	5
s-sympatie	velmi sympatický student	sympatický student	ani sympatický ani nesympatický student	spíše nesympatický student	nesympatický student
v-vliv ve třídě	nejvlivnější student ve třídě	patří mezi několik nejvlivnějších studentů	má průměrný vliv jako většina	má slabý vliv	nemá žádný, skoro žádný vliv
n-nadání na ANJ	- velmi nadaný student	nadaný student	průměrně nadaný student	podprůměrně nadaný student	nenadaný student
p-píle:	velmi pilný student	pilný student	průměrně pilný student	- podprůměrně pilný student	nepracující student
I – zbrkllost / pomalost	rozvážný student	spíše rozvážný student	někdy rozvážnější, někdy zbrklejší student	spíše zbrklý student	zbrklý student
K – komunikativnost	velmi komunikativní student	komunikativní student	někdy komunikativní, někdy nekomunikativní student	spíše nekomunikativní student	nekomunikativní student (nereagující)
h-známka v prvním pololetí ve 4.ročníku	výborná	chvalitebná	dobrá	dostatečná	nedostatečná

Příloha 3. Přehled odpovědí z dotazníku “úspěšnosti”.

1.Kdo je podle Vás úspěšný student na průmyslové škole?	2.Považujete se za úspěšného/ou studenta/ku na této škole? Proč?	3.Kdo je podle Vás ve vašem věku úspěšný? Ten kdo..
škola jej baví -5x	ne, škola mi nejde zvl.odborné předměty a mat.-4x	dosáhne cílů, které si vytyčí-7x
zajímá se o školu -2x	zatím ještě ne, až udělám maturitu pak ano-1x	je na škole, která jej baví
dobré známky v mat. a odb.předmětech -6x	ano,snažím se, pokud to nejde, tak nepodléhám depresím	ví,co chce dělat po škole-2x
prochází touto školou bez problémů, které by mu komplikovaly život -3x	průměrná student/ka s průměrnými výsledky-7x	ten, kdo je šťastný-2x
ctízádstivý	zatím ano ,jsem ve 4.ročníku-4x	ten, kdo si užívá života
kdo dokončí školu a maturita -9x	ne, chtěl bych lepší známky-2x	nemá problémy ve škole-3x
kamarády, s kterými se může stýkat i nadále-2x	ano, jsem tu a baví mě to tu-3x	hodně kamarádů-2x
tady nejsou díky profesorům	ano, školu celkem zvládám dobře-2x	spokojen sám se sebou
jde mu snadno učení	ne, nemám dobrý prospěch-2x	snaží se
má nadhled	ano, mám tu kamarády	ví co chce
ví, co chce	Ne	dělá to co jej baví
student s dobrým prospěchem-4x	z pedagogického hlediska ne	kdo je existenčně zajištěný
nezasedne si na něj profesor		dostane se na VŠ-3x
spolužák Vitalij, který na začátku neuměl česky a dostal se bez problémů do 4.ročníku		partu správných přátel
technický typ-2x		dobře se učí
umět se učit		má štěstí
každý, ale podle svých měřítek		nebojí se riskovat
každý kdo má známky do 3-2x		už v něčem prorazil (sport, muzika..)
antický typ		sebevědomý člověk
		funkční rodinu-2x
		daří se mu v osobním životě-4x
		kdo se cítí být úspěšný

		je úspěšný ve škole-3x
		má dobré zdraví
		může se vzdělávat
		komu se vyplní jeho sny
		nebere drogy
4.Považujete se za úspěšného člověka? Proč?	5.Co je Váš největší životní úspěch?	6.V čem očekáváte, že budete úspěšní v blízké budoucnosti (do 3 let)?
ne, nevím co chci	přijímačky na tuto školu -7x	maturita -13x
docela ano, mám dobrou rodinu a přítelkyni -2x	dojít do 4. Ročníku -5x	VŠ-19x
ani ne, nevím co dál	řidičák -6x	práci, která mě bude bavit-5x
ano a doufám, že přijdou další úspěchy	bezproblémová rodina -3x	maturita
ne, v poslední době to nevychází jak bych chtěla	dobří kamarádi-2x	vztah-5x
ano, daří se vše, tak jak chci-7x	stále žiju	v čemkoli co mě bude bavit
ano, ničeho nelituju	všechno mám za úspěch	cestovat
ano	zatím žádný, moc jsem toho nedokázal-3x	dobře placená práce
ano, jsem ve 4.ročníku-6x	zatím žádný nemám	neočekávám velké úspěchy
ne, celkový dojem-2x	3.místo v boxu na mezin.turnaji	že, se postavím na vlastní nohy
ne, zatím jsem nic nedokázal-2x	o svém životě a budoucnosti si rozhoduji sama	nevím
ano, mám dobrou rodinu, zázemí-3x	spokojenost se svým životem-3x	odejdu od rodičů a zůstanu na živu
ano, protože žiju šťastný život	neztratil jsem nikdy nikoho kvůli hádce	v armádě
ani ne, ale možná ano a nevím o tom	sport-2x medaile z MČR-šerm	v angličtině
částečně	chodil jsem s holkou 3/4 roku a nepohádali jsme se	
	že jsem se narodila-2x	
	maturitní ples	
	žiju svobodně a mám kolem sebe možnosti	
	Přítelkyně	
	sportovní úspěch	
	dostal jsem se do Čech	

7. Co budete dělat, když ve svých plánech neuspějete?
snažit se s tím vyrovnat -3x
najít si jiné plány, které mě budou bavit -7x
"zblázním se"-2x
poučím se a půjdu dál
VOŠ
jazyky-2x
bojím se, tak o tom moc nepřemýšlím
zkusím to znovu-6x
budu dělat něco jiného
půjdu do práce-4x
stále půjdu za svým cílem-2x
zkusím se zlepšit
Živnostenský list na kuchaře a budu vařit

Příloha 4. Vzor vyplněného dotazníku „úspěšnosti“.

Prosimi, zodpovedzte tieto dotazy na pravidlá. Informácie nebudú nikde zverejnené pod vašimi
jménami, ale pouze používateľskými názvami v 3 slovných práci.
Ďakuj, V.F. Fuldová

Jméno a příjmení: Ing. Petr Václavík

Datum: 7/4/2005

vik: 12

Jméno a příjmení: Kateřina Terešková
Datum: 16. 4. 2005 věk: 18
Telefonní kontakt (kde Vás zastihnu v září 2005): 715 46 64 57, 309 84 32 32

1. Kdo je podle Vás úspěšný student na průmyslové škole?

Production by the studio with credit a requirement
to establish a new studio industry. However, by
the time the new studio industry is established, production
companies are no longer the dominant force in the industry.

2. Považujete se za úspešného/úspešnú študenta/študentku na tejto škole? Prečo?

hinterlassen, so werden ... diese Stellen nicht besetzt.
Aber auch ... ist es wichtig, daß die ...
... werden.

3. Kdo je podle Vás ve vašem věku úspěšný? Ten kdo.....

These factors, however, which, taken in conjunction with the above, are not sufficient.

4. Považujete sa za úspešného človeka? Prečo?

hazpawazigzi, predatoric wadawawes eñaw.

5. Co je váš největší životní úspěch?

7. grana - udelotke prijemnice, na koje se uključe dobitna grana od k. roditelja.

5. V čem očekáváte, že budete úspěšní v blízké budoucnosti (do 3 let)?

Don't believe the advertising on television

7. Co budete dělat, když ve svých plánech neuspějete?

Books or material of value given:

Příloha 5. Kritéria úspěšnosti.

Jméno studenta	Celkový prospěch (2,71)	Hodnota ndexu sympatie (2,39)	Hodnota indexu vlivu (2,99)	Student chce pracovat nebo studovat v oboru.
Brdková Ivana	3,30 - neúspěšná	1,90 –úspěšná	3,24 – neúspěšná	Ne - neúspěšná
Bureš Petr	2,60- úspěšný	2,31 -úspěšný	3,00 – neúspěšný	Ano –úspěšný
Čermáková Johana	2,50 - úspěšný	2,52-neúspěšná	3,72 –neúspěšná	Ne – neúspěšný
Čumpelík Zdeněk	2,20 -úspěšný	2,48 -neúspěšný	3,00- neúspěšný	Ano – úspěšný
Dudek Jindřich	2,50- úspěšný	2,55 -neúspěšný	2,83 –úspěšný	Ano práce – úspěšný
Dokládaloá Markéta	2,90- neúspěšná	2,41-neúspěšná	3,28 –neúspěšný	Ano – úspěšná
Hanzl Martin	2,50 -úspěšný	2,97 -neúspěšný	3,41-neúspěšný	Ano – úspěšný
Hejnyš Michal	3,0-neúspěšný	2,07- úspěšný	2,93-úspěšný	Ne - neúspěšný
Hulanová Martina	2,70 -úspěšná	1,90-úspěšný	2,90 -úspěšná	Ano - úspěšná
Hýblerová Bára	2,00 - úspěšná	2,14-úspěšná	2,17 – úspěšná	Ano - úspěšná
Chlaň Radek	2,40 - úspěšná	2,31- úspěšný	2,69- úspěšný	Práce - úspěšný
Kohl Ondřej	2,70 - úspěšný	3,21- neúspěšný	4,21- neúspěšný	Ne - neúspěšný
Kráčmera Ondřej	3,10 - neúspěšný	1,97 - úspěšný	2,66 – úspěšný	Ano - úspěšný
Lédr Petr	2,50 - úspěšný	2,28- úspěšný	2,83 – úspěšný	Ano - úspěšný
Marinčíč Mirek	3,10 -neúspěšný	3,24 - neúspěšný	3,14 - neúspěšný	Ne - neúspěšný
Milíková Iveta	3,10-neúspěšná	3,10 - neúspěšná	2,86 - úspěšná	Ano - úspěšná
Mimrová Lenka	1,90 - úspěšná	2,72 - neúspěšná	2,93 - úspěšná	Ano – úspěšná
Novotná Eva	2,10 -úspěšná	2,07 - úspěšná	2,55 - úspěšná	Ano - úspěšná
Pavlík Marek	3,10-neúspěšný	2,34 - úspěšný	2,62 - úspěšný	Ne -neúspěšný
Pavlík ichal	3,70-neúspěšný	2,59 - neúspěšný	3,00 - neúspěšný	Ne -neúspěšný
Potůček Alois	2,80 -neúspěšný	1,62 - úspěšný	2,38 - úspěšný	Ne -neúspěšný
Procházková Helena	2,60-úspěšná	2,66 - neúspěšná	3,34 - neúspěšná	Ano - úspěšná
Prudký Martin	2,40 -úspěšný	2,59 - neúspěšný	3,03- neúspěšný	Armáda - neúspěšný
Sova Jaroslav	3,10-neúspěšný	1,97 - úspěšný	2,86 - úspěšný	Ano - úspěšný
Spurná	2,20- úspěšná	2,38 - úspěšná	2,72 - úspěšná	Ano - úspěšná

Vendula				
Škaldová Adéla	2,80 -neúspěšná	1,97 - úspěšná	3,17 - neúspěšná	Ano -úspěšná
Tomica Petr	2,90 - neúspěšný	1,83 - úspěšný	2,76 - úspěšný	Práce - úspěšný
Urbaš Martin	3,70 -neúspěšný	2,52 - neúspěšný	3,31 - neúspěšný	Ne - neúspěšný
Vovk Vitalij	2,70-úspěšný	2,93 - neúspěšný	3,21- neúspěšný	Ne - neúspěšný

Příloha 6. Znamky z geodézie, matematiky, a průměrným prospěchem.

Jméno studenta	Celkový prospěch (2,71)	Znamka z matematiky (3,38)	Znamka z geodézie (3,24)	Považuje se za úspěšného studenta
Brdková Ivana	3,3	3	4	ne
Bureš Petr	2,6	3	3	ne
Čermáková Johana	2,5	3	3	ne
Čumpelík Zdeněk	2,2	3	3	ano
Dudek Jindřich	2,5	3	2	ano
Dokládalová Markéta	2,9	4	3	ano
Hanzl Martin	2,5	3	3	ne
Hejnyš Michal	3,1	4	4	ano
Hulanová Martina	2,7	4	3	ano
Hýblerová Bára	2,0	3	2	ano
Chlaň Radek	2,4	3	3	ano
Kohl Ondřej	2,7	3	3	ne
Kráčmera Ondřej	3,1	4	4	ne
Lédr Petr	2,5	3	3	ano
Marinčič Mírek	3,1	4	3	ano
Milíková Iveta	3,1	4	4	ne
Mimrová Lenka	1,9	3	3	ano
Novotná Eva	2,1	3	3	ano
Pavlík Marek	3,1	4	3	ne
Pavlík Michal	3,7	4	4	ne
Potůček Alois	2,8	3	4	ne
Procházková Helena	2,6	3	4	ne
Prudký Martin	2,4	4	3	ano
Sova Jaroslav	3,1	4	3	ne
Spurná Vendula	2,2	3	2	ano
Škaldová Adéla	2,8	2	4	ano
Tomica Petr	2,9	3	3	ano
Urbaš Martin	3,7	5	4	ne
Vovk Vitalij	2,7	3	4	ano

Příloha 7. Matice SORAD.

VLIV

	BI	BP	ČJ	ČZ	DM	DJ	HL	HM	HMI	HuMI	HB	CHR	KO	KT	KTO	KL	LP	MM	MI	ML	NE	PM	PmI	PA	PH	PrM	SJ	SV	SA	TP	UM	VV
Broková I.	X	3	3	3	3	3	X	3	3	3	2	2	4	X	3	X	3	3	2	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Bures P.	5	X	5	5	5	5	X	5	4	5	2	3	5	X	3	X	4	5	5	4	4	4	5	2	5	5	4	4	5	4	5	4
Čermáková J.	3	X	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	X	3	X	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Čumpelík Z.	3	2	4	X	3	2	X	3	3	3	2	3	4	X	2	X	2	3	3	4	2	3	3	1	3	2	3	2	3	2	4	4
Dokladalová M.	3	3	3	3	X	3	X	3	3	3	2	3	3	X	3	X	3	4	2	3	2	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	4
Dudek J.	3	4	4	3	4	X	X	4	3	2	2	5	3	X	3	X	3	4	4	4	3	3	4	4	3	3	4	3	3	3	3	4
Hanzl L.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Hanzl M.	4	3	4	3	4	3	X	X	4	3	2	3	5	X	3	X	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3	4	3	4	4	4	4
Hejnyš M.	3	3	3	3	3	3	X	3	X	3	3	2	4	X	3	X	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	2	3	3
Kulanová M.	3	3	3	3	3	3	X	4	3	X	2	3	5	X	3	X	3	4	2	3	2	3	3	3	4	3	3	3	3	3	3	4
Hýblarová B.	4	3	5	5	5	5	X	5	3	4	X	4	5	X	5	X	5	4	4	5	4	4	4	3	4	5	4	3	4	4	5	5
Chláň R.	4	3	4	3	3	2	X	3	2	3	2	3	2	X	5	X	2	3	3	4	2	2	3	2	3	3	3	3	4	2	4	3
Kohl O.	3	3	4	3	4	3	X	3	3	3	2	2	X	X	X	X	3	3	3	3	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3
Kohlíček T.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kračmera O.	3	3	4	2	3	3	X	3	4	3	2	3	4	X	X	X	3	4	4	3	2	3	4	3	4	3	3	3	3	3	4	3
Křizová L.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Lédr P.	3	2	4	3	3	3	2	X	5	2	3	1	5	X	2	X	4	4	4	3	3	2	2	1	3	3	1	2	2	2	3	4
Marinčíč M.	4	4	5	3	4	2	X	3	3	3	2	2	5	X	2	X	3	X	4	3	2	2	3	2	4	3	3	3	4	2	3	3
Milíková I.	3	4	5	4	3	4	X	5	5	3	3	3	5	X	3	X	3	5	X	4	3	3	4	2	4	3	3	3	2	3	5	5
Mimrová L.	3	3	3	3	3	3	X	3	3	3	3	3	5	X	3	X	3	3	3	X	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Novotná E.	4	4	4	3	3	3	X	4	3	3	2	3	4	X	3	X	3	3	3	3	X	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3
Pavlik M.	4	3	5	4	3	3	X	3	4	3	3	3	5	X	4	X	3	2	1	3	3	X	2	3	4	4	3	2	4	3	5	3
Pavlik Ml.	3	3	2	2	2	2	X	2	4	3	3	4	1	X	2	X	3	3	4	2	3	3	X	4	3	3	3	3	3	4	2	3
Peříček A.	3	2	3	3	3	3	X	3	2	2	2	2	5	X	2	X	3	3	3	3	3	3	X	2	3	2	2	2	3	2	2	2
Prochazková H.	3	3	4	4	4	4	X	4	3	3	2	2	5	X	2	X	3	3	2	2	2	2	3	2	X	3	3	2	3	3	3	3
Prudký M.	4	4	5	3	4	2	X	4	3	3	4	3	5	X	2	X	2	2	2	3	2	2	2	2	4	X	2	2	4	2	3	2
Sova J.	3	2	3	2	3	2	X	3	3	3	2	2	5	X	3	X	2	3	3	2	2	3	3	3	3	3	3	X	3	3	3	3
Spurná V.	4	4	4	4	4	2	X	5	2	2	2	2	5	X	3	X	3	2	3	2	3	2	3	2	4	3	3	X	4	2	3	3
Škaldová A.	3	3	3	2	3	3	X	3	3	3	2	2	3	X	3	X	3	3	2	3	2	2	3	3	3	3	3	3	3	X	3	3
Tomica P.	3	3	4	4	3	3	X	4	2	3	2	2	5	X	1	X	2	4	3	2	3	2	3	1	4	3	2	3	3	X	3	3
Urbaš M.	3	3	4	2	3	3	X	3	2	2	2	2	5	X	3	X	3	3	2	2	2	1	3	2	3	3	3	2	3	3	X	3
Vovk V.	3	4	4	2	4	3	X	3	3	3	4	2	3	5	X	3	3	2	3	2	3	3	3	3	4	3	3	3	3	4	3	X

součet

94 87 108 87 95 82 3 99 85 84 63 78 122 0 77 0 82 91 83 85 74 76 87 69 97 88 83 79 92 80 96 93

PRŮMĚR

3,24 3,00 3,72 3,00 3,28 2,83 0,10 3,41 2,93 2,90 2,17 2,69 4,21 0,00 2,66 0,00 2,83 3,14 2,86 2,93 2,55 2,62 3,00 2,38 3,34 3,03 2,86 2,72 3,17 2,76 3,31 3,21

Sympatie

	BI	BP	ČJ	ČZ	DM	DJ	HL	HM	HMI	HuM	HB	CHR	KO	KT	KrO	KL	LP	MM	MI	ML	NE	PM	Pmi	PA	PH	PM	SJ	SV	ŠA	TP	UM	VV
Brdková I.	X	2	2	2	2	2	X	3	2	2	2	3	3	X	2	X	2	3	3	3	2	3	3	2	3	2	2	2	1	2	3	3
Bureš P.	2	X	3	3	2	4	X	4	1	3	1	3	3	X	2	X	2	5	4	3	2	3	3	1	3	4	3	4	2	3	3	5
Čermáková J.	2	2	X	2	2	2	X	2	2	2	2	2	2	X	2	X	2	3	3	3	1	2	2	2	2	3	2	2	2	2	2	3
Čumpeš Z.	1	2	3	X	3	3	X	3	3	1	2	3	3	X	1	X	1	4	3	3	2	1	1	1	3	1	2	2	1	1	3	3
Dokládalová M.	1	1	1	2	X	2	X	2	1	1	1	2	2	X	2	X	2	3	2	2	1	2	3	1	2	2	1	2	1	2	2	3
Dudek J.	2	3	3	3	2	X	X	3	3	2	4	2	4	X	3	X	3	4	4	4	2	3	4	2	3	3	3	3	3	3	3	3
Hampel L.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Hanzl M.	2	3	2	3	3	2	X	X	3	2	2	3	4	X	2	X	3	5	4	2	3	3	4	2	4	3	3	4	3	3	3	3
Hejnyš M.	2	2	3	3	2	3	X	3	X	2	1	1	3	X	2	X	2	2	3	3	2	2	2	1	2	3	2	2	2	1	1	2
Hulanová M.	2	2	2	3	1	2	X	3	2	X	1	3	3	X	3	X	2	4	3	2	2	3	5	2	3	3	2	4	2	2	3	4
Hyblerová B.	2	1	2	3	2	5	X	3	1	2	X	3	3	X	3	X	2	5	4	2	4	4	3	1	1	4	2	4	2	2	2	4
Chláň R.	2	2	3	3	2	2	X	3	1	2	2	X	4	X	2	X	2	3	3	3	3	2	2	1	3	3	2	3	2	2	2	3
Kohl O.	3	3	3	3	3	3	X	3	3	3	3	3	X	X	3	X	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Kohliček T.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Kračmera O.	2	4	4	1	3	3	X	3	3	2	2	2	4	X	X	X	2	4	4	3	2	1	4	3	4	1	2	3	2	2	3	3
Křížová L.	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ladr P.	2	1	3	2	2	1	X	3	1	1	1	1	4	X	1	X	X	5	5	3	2	2	2	1	3	2	1	2	1	1	2	4
Marinič M.	2	3	4	3	4	2	X	3	1	2	2	1	5	X	1	X	2	X	4	3	3	1	1	1	3	2	1	1	2	1	2	1
Milíková I.	2	4	3	3	3	5	X	5	5	2	3	3	5	X	1	X	4	5	X	4	1	5	5	1	3	3	3	3	1	2	4	5
Mimrová L.	2	2	1	3	2	2	X	3	2	2	3	3	2	X	2	X	4	3	2	X	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	3	3
Novotná E.	2	2	2	3	1	2	X	4	2	2	3	3	3	X	2	X	3	4	3	3	X	3	4	2	2	2	2	2	1	2	3	3
Pavlik M.	2	3	2	1	4	3	X	3	3	3	3	3	3	X	1	X	2	2	2	2	1	X	1	1	3	2	1	2	2	1	3	2
Pavlik M.	3	3	3	3	3	3	X	3	3	2	3	3	2	X	3	X	3	3	4	5	3	3	X	2	3	3	3	3	3	3	3	3
Potůček A.	2	1	2	2	2	2	X	2	1	1	1	1	3	X	2	X	2	2	2	2	1	2	2	X	2	2	1	2	2	1	1	2
Procházková H.	2	2	3	3	2	3	X	4	2	2	3	2	3	X	2	X	2	4	5	4	2	3	3	2	X	3	2	3	2	2	2	3
Prudký M.	3	3	4	2	3	2	X	3	3	2	3	2	4	X	2	X	2	2	2	2	2	2	2	2	3	X	2	3	2	3	2	2
Sova J.	1	2	3	3	3	3	X	3	3	2	2	1	3	X	1	X	1	3	3	3	3	2	3	1	2	3	X	1	1	2	3	3
Špurná V.	2	3	2	3	3	3	X	4	2	2	3	2	4	X	2	X	3	2	3	2	1	2	2	2	3	3	2	X	2	1	3	2
Škaldová A.	1	1	3	2	2	3	X	3	2	2	3	3	4	X	2	X	2	4	3	3	1	2	3	2	3	2	1	2	X	2	3	4
Tomica P.	1	3	2	3	3	3	X	3	3	1	2	3	3	X	3	X	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	X	3	3
Urban M.	3	2	3	3	3	2	X	2	1	2	2	2	4	X	3	X	3	3	3	2	3	3	1	1	3	5	2	2	3	2	X	3
Vovk V.	2	5	2	2	3	2	X	3	2	3	2	4	3	X	2	X	2	1	3	2	3	1	2	2	3	2	1	1	4	1	2	X
součet	55	67	73	72	70	74	0	86	60	55	62	67	93	0	57	0	66	94	90	79	60	68	75	47	77	77	57	69	57	53	73	85

55 67 73 72 70 74 0 86 60 55 62 67 93 0 57 0 66 94 90 79 60 68 75 47 77 75 57 69 57 53 73 85

1,90 2,31 2,52 2,48 2,41 2,55 0,00 2,97 2,07 1,90 2,14 2,31 3,21 0,00 1,97 0,00 2,28 3,24 3,10 2,72 2,07 2,34 2,59 1,62 2,66 2,59 1,97 2,38 1,97 1,83 2,52 2,93

Součet

PRŮMĚR

Příloha 8. Ukázka vyplněného dotazníku SORAD.

Jméno a příjmení: <i>Běta Bureš</i>	třída: <i>4/1</i>
věk: <i>13</i>	
SPŠZ Pod Tábořem 300, Praha 9.	
datum: <i>21. 11. 2005</i>	

číslo žáka	jméno žáka	můj vztah k ..	vliv	sympatie
1	Brdková Ivana	<i>ok</i>	5	2
2	Bureš Petr			
3	Čermáková Johana	<i>ok</i>	5	3
4	Čumpelík Zdeněk	<i>ok</i>	5	3
5	Dokládalová Markéta	<i>ok</i>	5	3
6	Dudek Jindřich	<i>ok</i>	5	4
7	Hanzl Martin	<i>ok</i>	5	4
8	Hejnyš Michal	<i>ok</i>	4	1
9	Hulanová Martina	<i>ok</i>	5	3
10	Hýblerová Bára	<i>ok</i>	5	1
11	Chlaň Radek	<i>ok</i>	3	3
12	Kohl Ondřej	<i>ok</i>	5	3
13	Kráčmera Ondřej	<i>ok</i>	3	3
14	Lédr Petr	<i>ok</i>	4	2
15	Marinčič Miroslav	<i>ok</i>	5	6
16	Milíková Iveta	<i>ok</i>	5	4
17	Mimrová Lenka	<i>ok</i>	4	3
18	Novotná Eva	<i>ok</i>	4	2
19	Pavlík Marek	<i>ok</i>	4	3
20	Pavlík Michal	<i>ok</i>	5	3
21	Potůček Alois	<i>ok</i>	2	1
22	Procházková Helena	<i>ok</i>	5	3
23	Prudký Martin	<i>ok</i>	5	4
24	Sova Jaroslav	<i>ok</i>	4	3
25	Spurná Vendula	<i>ok</i>	4	4
26	Škaldová Adéla	<i>ok</i>	5	2
27	Tomica Peter	<i>ok</i>	4	3
28	Urbaš Martin	<i>ok</i>	5	3
29	Vovk Vitalij	<i>ok</i>	4	5

Stupeň. vliv:

- 1 nejvlivnější žák ve třídě
- 2 patří mezi několik nejvlivnějších žáků
- 3 má průměrný vliv jako většina
- 4 má slabý vliv
- 5 nemá žádný, skoro žádný vliv

sympatie:

- 1 velmi sympatický
- 2 sympatický
- 3 ani sympatický ani nesympatický
- 4 spíše nesympatický
- 5 nesympatický

Příloha 9.

Hodnoty k hypotéze:

„Jaký je vztah mezi sebepojetím studenta a jeho sociální pozicí ve třídě?“

Jméno studenta	Hodnota indexu sympatie (2,39)	Hodnota indexu vlivu(2,99)	Považuje se za úspěšného studenta
Brdková Ivana	1,9	3,24	ne
Bureš Petr	2,31	3,00	ne
Čermáková Johana	2,52	3,72	ne
Čumpelík Zdeněk	2,48	3,00	ano
Dudek Jindřich	2,55	2,83	ano
Dokládalová Markéta	2,41	3,28	ano
Hanzl Martin	2,97	3,41	ne
Hejnyš Michal	2,07	2,93	ano
Hulanová Martina	1,9	2,9	ano
Hýblerová Bára	2,14	2,17	ano
Chlaň Radek	2,31	2,69	ano
Kohl Ondřej	3,21	4,21	ne
Kráčmera Ondřej	1,97	2,66	ne
Lédr Petr	2,28	2,83	ano
Marinčič Mirek	3,24	3,14	ano
Milíková Iveta	3,10	2,86	ne
Mimrová Lenka	2,72	2,93	ano
Novotná Eva	2,07	2,55	ano
Pavlík Marek	2,34	2,62	ne
Pavlík Michal	2,59	3,00	ne
Potůček Alois	1,62	2,38	ne
Procházková Helena	2,66	3,34	ne
Prudký Martin	2,59	3,03	ano
Sova Jaroslav	1,97	2,86	ne
Spurná Vendula	2,38	2,72	ano
Škaldová Adéla	1,97	3,17	ano
Tomica Petr	1,83	2,76	ano
Urbaš Martin	2,52	3,31	ne
Vovk Vitalij	2,93	3,21	ano

Příloha 10. Hodnoty pořadového korelačního koeficientu.

Chlaň Radek	Hýblerová Bára	Hulanová Martina	Hejnyš Michal	Hanzl Marti	Dokládalová Markéta	Dudek Jindřich	Čumpelík Zdeněk	Čermáková Johana	Bureš Petr	Brdková Ivana	Jméno studenta
2,4	2,0	2,7	3,1	2,5	2,9	2,5	2,2	2,5	2,6	3,3	Celkový prospěch (2,71)
2,31	2,14	1,9	2,07	2,97	2,41	2,55	2,48	2,52	2,31	1,9	Hodnota indexu sympatie (2,39)
2,69	2,17	2,9	2,93	3,41	3,28	2,83	3,00	3,72	3,00	3,24	Hodnota indexu vlivu(2,99)
6,5	2	15	23,5	9,5	19,5	9,5	4,5	9,5	12,5	27	Pořadí podle prospěchu
12,5	10	3,5	8,5	26	16	20	17	18,5	12,5	3,5	Pořadí podle indexu sympatie
6	1	13	14,5	27	24	9,5	17	28	17	23	Pořadí podle indexu vlivu
-6	-8	11,5	15	-16,5	3,5	-10,5	-12,5	-9	0	23,5	D=rozdíl mezi prospěchem a sympatií
36	64	132,25	225	272,25	12,25	110,25	156,25	81	0	552,25	d²
0,5	1	2	9	-17,5	-4,5	0	-12,5	-18,5	-4,5	4	Dd=rozdíl mezi prospěchem a vlivem
0,25	1	4	81	306,25	20,25	0	156,25	342,25	20,25	16	Dd²

Sova Jaroslav	Prudký Martin	Procházková Helena	Potůček Alois	Pavlík Michal	Pavlík Marek	Novotná Eva	Mimrová Lenka	Milíková Iveta	Marinčíč Mirek	Lédr Petr	Kráčmera Ondřej	Kohl Ondřej
3,1	2,4	2,6	2,8	3,7	3,1	2,1	1,9	3,1	3,1	2,5	3,1	2,7
1,97	2,59	2,66	1,62	2,59	2,34	2,07	2,72	3,10	3,24	2,28	1,97	3,21
2,86	3,03	3,34	2,38	3,00	2,62	2,55	2,93	2,86	3,14	2,83	2,66	4,21
23,5	6,5	12,5	17,5	28,5	23,5	3	1	23,5	23,5	9,5	23,5	15
6	21,5	23	1	21,5	14	8,5	24	27	29	11	6	28
11,5	19	26	2	17	4	3	14,5	11,5	20	9,5	5	29
17,5	-15	-10,5	16,5	7	9,5	-5,5	-23	-3,5	-5,5	-1,5	17,5	-13
306,25	225	110,25	272,25	49	90,25	30,25	529	12,25	30,25	2,25	306,25	169
12	-12,5	-13,5	15,5	11,5	19,5	0	-13,5	12	3,5	0	18,5	-14
144	156,25	182,25	240,25	132,25	380,25	0	182,25	144	12,25	0	342,25	196

suma	Vovk Vítalij	Urbaš Martin	Tomica Petr	Škaldová Adéla	Spurná Vendula
	2,7	3,7	2,9	2,8	2,2
	2,93	2,52	1,83	1,97	2,38
	3,21	3,31	2,76	3,17	2,72
	15	28,5	19,5	17,5	4,5
	25	18,5	2	6	15
	22	25	8	21	7
	-10	10	17,5	11,5	-10,5
4522,5	100	100	306,25	132,25	110,25
	-7	3,5	11,5	-3,5	-2,5
3271,5	49	12,25	132,25	12,25	6,25

Korelační koeficient $r_s = 1 - 6 \cdot d^2 / (N^2 - 1) \cdot N$

$N = 29$ (počet studentů)

Korelační koeficient pro hodnoty prospěchu a sympatie=

$1 - (6 \cdot 4522,5 / (841 - 1) \cdot 29) = 1 - 1,11 = -0,11$

Korelační koeficient pro hodnoty prospěchu a vlivu=

$1 - (6 \cdot 3271,5 / (841 - 1) \cdot 29) = 1 - 0,80 = 0,20$

Příloha 11.

Přehled údajů z dotazníku SORAD z druhého a čtvrtého ročníku.

Hanzl Martin	Dudek Jindřich	Dokládalo arkéta	Čumpelík Zdeněk	Čermáková Johana	Bureš Petr	Brdková Ivana	Jméno studenta	
							Hodnota indexu sympatie (2,66)	2.A.
3,1	2,79	2,48	2,55	3	2,28	2,1		
3,76	3,03	3,55	3,24	4,34	2,83	3,31	Hodnota indexu vlivu (3,27)	2.A.
25	21	12	14,5	24	6	3	Pořadí podle indexu sympatie	2.A.
27	9	23	16	28	3	17	Pořadí podle indexu vlivu	2.A.
2,97	2,55	2,41	2,48	2,52	2,31	1,9	Hodnota indexu sympatie (2,39)	4.A.
3,41	2,83	3,28	3	3,72	3	3,24	Hodnota indexu vlivu (2,99)	4.A.
26	20	16	17	18,5	12,5	3,5	Pořadí podle indexu sympatie	4.A.
27	9,5	24	17	28	17	23	Pořadí podle indexu vlivu	4.A.

Pavlk Marek	Novotná Eva	Mimrová Lenka	Milíková Iveta	Marinčíč Mirek	Lédr Petr	Kráčnera Ondřej	Kohl Ondřej	Chlaň Radek	Hýblerová Bára	Hulanová Martina	Hejnyš Michal
2,9	2,34	2,55	3,41	3,97	2,55	2,38	3,34	2,03	2,41	2,17	2,66
3	2,9	3,21	3,62	3,52	3	3,03	4,72	2,34	2,14	3,17	3,34
22	8	14,5	27	29	14,5	9	26	2	10	4	17
6	4	15	24	22	6	9	29	2	1	14	18
2,34	2,07	2,72	3,1	3,24	2,28	1,97	3,21	2,31	2,14	1,9	2,07
2,62	2,55	2,93	2,86	3,14	2,83	2,66	4,21	2,69	2,17	2,9	2,93
14	8,5	24	27	29	11	6	28	12,5	10	3,5	8,5
4	3	14,5	11,5	20	9,5	5	29	6	1	13	14,5

Vovk Vitalij	Urbaš Martin	Tomica Petr	Škaldová Adéla	Spurná Vendula	Sova Jaroslav	Prudký Martin	Procházková Helena	Potůček Alois	Pavlík Michal
3,6	2,69	2,24	2	2,55	2,45	2,97	2,69	2,29	2,74
3,66	3,41	3,07	3,14	3,03	3,41	3,45	3,72	3,06	3
28	18,5	5	1	14,5	11	23	18,5	7	20
25	19,5	12	13	9	19,5	21	26	11	6
2,93	2,52	1,83	1,97	2,38	1,97	2,59	2,66	1,62	2,59
3,21	3,31	2,76	3,17	2,72	2,86	3,03	3,34	2,38	3
25	18,5	2	6	15	6	21,5	23	1	21,5
22	25	8	21	7	11,5	19	26	2	17

Příloha 12.

Celkový přehled zkoumaných údajů u jednotlivých studentů.

Jméno studenta	Celkový prospěch (2,71)	Hodnota indexu sympatie (2,39)	Hodnota indexu vlivu (2,99)	Pořadí podle prospěchu	Pořadí podle indexu sympatie	Pořadí podle indexu vlivu	Považuje se za úspěšného studenta	Chce studovat na VŠ?	Úspěšný student
Brdková vana	3,3	1,9	3,24	27	3,5	23	Ne. Nemám dobré výsledky	Ne	Zájem a dobré výsledky v odb. př.
Bureš Petr	2,6	2,31	3,00	12,5	12,5	17	Ne. Bojuji s učivem	ano	Prochází bez problémů.
Čermáková Johana	2,5	2,52	3,72	9,5	18,5	28	Ne. Nejde mi to.	ne	Zájem a dobré výsledky
Čumpelík Zdeněk	2,2	2,48	3,00	4,5	17	17	Ano. Snažím se dosáhnout maxima.	ano	Zájem, snaha, ctižádostivost
Dudek Jindřich	2,5	2,55	2,83	9,5	20	9,5	Ano, Jsem ve 4.ročníku.	ano	Dostuduje a má přátelé.
Dokládalová Markéta	2,9	2,41	3,28	19,5	16	24	Ano. Průměrný student	ano	Zájem a dobré výsledky
Hanzl Martin	2,5	2,97	3,41	9,5	26	27	Ne. Nemám dobré známky	ano	Nepodráží ho učitel.
Hejnyš Michal	3,1	2,07	2,93	23,5	8,5	14,5	Ano. Baví mě to tu a jsem ve 4.r.	ne	Ten co odmaturuje.
Hulanová Martina	2,7	1,9	2,9	15	3,5	13	Ano. Zájem	ano	Zájem a dobrý prospěch.
Hýblerová Bára	2,0	2,14	2,17	2	10	1	Ano. Nemusím se moc učit	ano	Jde mu snadno učení.
Chlaň Radek	2,4	2,31	2,69	6,5	12,5	6	Ano. Procházím bez problémů.	ne	Udělá maturitu.
Kohl Ondřej	2,7	3,21	4,21	15	28	29	Ne. Nemám dobrý prospěch	ano	Dobrý prospěch.
Kráčmera Ondřej	3,1	1,97	2,66	23,5	6	5	Ne Moc mi to nejde.	ano	Průměr pod 2, nezasedne si na něj učitel.
Lédr Petr	2,5	2,28	2,83	9,5	11	9,5	Ano. Jsem ve 4.r. a mám kamarády	ano	Odmaturuje a má přátelé.
Marinčič Mirek	3,1	3,24	3,14	23,5	29	20	Ano. Procházím s trojkama.	ano	Vitalij Vovk
Milíková Iveta	3,1	3,10	2,86	23,5	27	11,5	Ne. Nemám výborné výsledky.	ano	Technický typ.
Mimrová Lenka	1,9	2,72	2,93	1	24	14,5	Ano. Prospívám bez větších problémů.	ano	Technický typ a umí se učit.

Novotná Eva	2,1	2,07	2,55	3	8,5	3	Ano. Průměrná, ale známky nejsou výborné.	ano	Prochází na hodinách matematiky.
Pavlík Marek	3,1	2,34	2,62	23,5	14	4	ne	ano	Zájem, průměr do 2,5.
Pavlík Michal	3,7	2,59	3,00	28,5	21,5	17	Ne. Z pedagogického hlediska .	ano	Každý dle svých měřítek.
Potůček Alois	2,8	1,62	2,38	17,5	1	2	Ne. Jsou tu od toho jiní.	ano	Odmaturuje.
Procházková Helena	2,6	2,66	3,34	12,5	23	26	Ne. Nejde mi to.	ano	Odmaturuje. Nemá moc pěttek.
Prudký Martin	2,4	2,59	3,03	6,5	21,5	19	Ano. Procházím bez problémů.	ano	Odmaturuje.
Sova Jaroslav	3,1	1,97	2,86	23,5	6	11,5	Ne. Ještě maturitu nemám.	vš	Odmaturuje.
Spurná Vendula	2,2	2,38	2,72	4,5	15	7	Ano. Dobré výsledky.	vš	Průměrný student.
Škaldová Adéla	2,8	1,97	3,17	17,5	6	21	Ano. Průměrná.	vš	Odmaturuje.
Tomica Petr	2,9	1,83	2,76	19,5	2	8	Ano. Zájem, prům. znám	ne	Dobré známky, jednání a záměry.
Urbaš Martin	3,7	2,52	3,31	28,5	18,5	25	Ne. Nejde mi to	ne	Technický typ, dobré výsledky.
Vovk Vitalij	2,7	2,93	3,21	15	25	22	Ano. Průměrný.	vš	Antický typ, dobré známky.

Příloha 13. Vyjádření úspěšnosti u jednotlivých studentů.

Jméno studenta	Celkový prospěch (2,71)	Hodnota indexu sympatie	Hodnota indexu vlivu	Považují se za úspěšných	Považují se za úspěšných
Brdková Ivana	3,30 - neúspěšná	1,90 – úspěšná	3,24 – neúspěšná	<i>neúspěšná</i>	<i>neúspěšná</i>
Bureš Petr	2,60- úspěšný	2,31 - úspěšný	3,00 – neúspěšný	<i>neúspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Čermáková Johana	2,50 - úspěšný	2,52- neúspěšná	3,72 – neúspěšná	<i>neúspěšná</i>	<i>neúspěšná</i>
Čumpelík Zdeněk	2,20 - úspěšný	2,48 - neúspěšný	3,00- neúspěšný	<i>úspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Dudek Jindřich	2,50- úspěšný	2,55 - neúspěšný	2,83 – úspěšný	<i>úspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Dokládálová Markéta	2,90- neúspěšná	2,41- neúspěšná	3,28 – neúspěšný	<i>úspěšná</i>	<i>neúspěšná</i>
Hanzl Martin	2,50 - úspěšný	2,97 - neúspěšný	3,41- neúspěšný	<i>neúspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Hejnyš Michal	3,0- neúspěšný	2,07- úspěšný	2,93- úspěšný	<i>úspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Hulanová Martina	2,70 - úspěšná	1,90- úspěšný	2,90 - úspěšná	<i>úspěšná</i>	<i>úspěšná</i>
Hýblerová Bára	2,00 - úspěšná	2,14- úspěšná	2,17 – úspěšná	<i>úspěšná</i>	<i>úspěšná</i>
Chlaň Radek	2,40 - úspěšná	2,31- úspěšný	2,69- úspěšný	<i>úspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Kohl Ondřej	2,70 - úspěšný	3,21- neúspěšný	4,21- neúspěšný	<i>neúspěšný</i>	<i>neúspěšný</i>
Kráčmera Ondřej	3,10 - neúspěšný	1,97 - úspěšný	2,66 – úspěšný	<i>neúspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Lédr Petr	2,50 - úspěšný	2,28- úspěšný	2,83 – úspěšný	<i>úspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Marinčič Mirek	3,10 - neúspěšný	3,24 - neúspěšný	3,14 - neúspěšný	<i>úspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Milíková	3,10- neúspěšná	3,10 - neúspěšná	2,86 - neúspěšná	<i>neúspěšná</i>	<i>neúspěšná</i>

Iveta	neúspěšná	neúspěšná	úspěšná		
Mimrová Lenka	1,90 - úspěšná	2,72 - neúspěšná	2,93 - úspěšná	<i>úspěšná</i>	<i>úspěšná</i>
Novotná Eva	2,10 - úspěšná	2,07 - úspěšná	2,55 - úspěšná	<i>úspěšná</i>	<i>úspěšná</i>
Pavlík Marek	3,10- neúspěšný	2,34 - úspěšný	2,62 - úspěšný	<i>neúspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Pavlík Michal	3,70- neúspěšný	2,59 - neúspěšný	3,00 - neúspěšný	<i>neúspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Potůček Alois	2,80 - neúspěšný	1,62 - úspěšný	2,38 - úspěšný	<i>neúspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Procházkov á Helena	2,60- úspěšná	2,66 - neúspěšná	3,34 - neúspěšná	<i>neúspěšná</i>	<i>úspěšná</i>
Prudký Martin	2,40 - úspěšný	2,59 - neúspěšný	3,03- neúspěšný	<i>úspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Sova Jaroslav	3,10- neúspěšný	1,97 - úspěšný	2,86 - úspěšný	<i>neúspěšný</i>	<i>úspěšný</i>
Spurná Vendula	2,20- úspěšná	2,38 - úspěšná	2,72 - úspěšná	<i>úspěšná</i>	<i>úspěšná</i>
Škaldová Adéla	2,80 - neúspěšná	1,97 - úspěšná	3,17 - neúspěšná	<i>úspěšná</i>	<i>úspěšná</i>
Tomica Petr	2,90 - neúspěšný	1,83 - úspěšný	2,76 - úspěšný	<i>úspěšný</i>	<i>neúspěšný</i>
Urbaš Martin	3,70 - neúspěšný	2,52 - neúspěšný	3,31 - neúspěšný	<i>neúspěšný</i>	<i>neúspěšný</i>
Vovk Vitalij	2,70- úspěšný	2,93 - neúspěšný	3,21- neúspěšný	<i>úspěšný</i>	<i>úspěšný</i>

Seznam použité literatury a pramenů.

- DITTRICH, P. *Pedagogicko-psychologická diagnostika*. Praha : H/H, 1992.
- FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*. Praha : Portál, 2003.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno : Paido, 2000.
- HAVLÍK, R. *Úvod do sociologie*. Praha : Karolinum, 2002.
- HAVLÍK, R. KOŤA, J.-ŠPILKOVÁ, V.: *Učitelské povolání z pohledu sociálních věd*. Praha : PedF UK, 1998.
- HAVLÍK, R. *Motivace k učitelskému povolání*. *Pedagogika* XLV 2, 1995 2:154 – 163
- HELUS, Z. *Pojetí žáka a perspektivy osobnosti*. SPN, Praha 1982.
- HELUS, Z. – HRABAL, V.st. *Sociální psychologie pro učitele*. Praha : SPN, 1984.
- HELUS, Z. – HRABAL, V.st. *Kapitoly z pedagogické a sociální psychologie*. Praha : SPN, 1982.
- HENDL, J. *Přehled statistických metod zpracování dat*. Praha : Portál, 2004.
- HRABAL, V.st. – HRABAL, V.ml. *Diagnostika*. Praha : Karolinum, 2002.
- HRABAL, V. *Jaký jsem učitel?* Praha : SPN, 1988.
- CHRÁSKA, M. *Didaktické testy*. Brno : Paido, 1999.
- KABÁTEK, A. *K vývoji sociologie mládeže*. *Sociologický časopis* 26, 1990, 1-2:23-42.
- Kol. autorů. *Školní prospěch jako ukazatel výchovy a vzdělávání*. Praha : ÚŠI, 1984.

LANGOVÁ, M. *Učitel v pedagogických situacích*. Praha : PedF UK, 1992.

MAREŠ, J.- KŘIVOHLAVÝ, J. *Sociální a pedagogická komunikace ve škole*. Praha : SPN, 1989.

MOJŽÍŠOVÁ, J. *Metody pedagogické diagnostiky v práci třídního učitele*. Olomouc : KPÚ Olomouc, 1989.

MUSIL, J.V. *Pedagogicko psychologické kompetence učitele 1. Speciální psychologie 2*. Olomouc: Univerzita Palackého 2001.

NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*. Praha : Academia 1998.

PELIKÁN, J. *Pomáhat být*. Praha : Karolinum, 2002.

PELIKÁN, J.- HELUS, Z. *Preferenční postoje učitelů k žákům a jejich vliv na účinnost pedagogického procesu*. Praha : VÚOŠ, 1984.

PIŤHA, P. *Učitelé, společnost a výchova*. (kap.Poslání učitele) Praha : Karolinum, 1999.

ŘEZÁČ, J. *K problému rozvíjení sebereflektivní kompetence v rámci interakčních cvičení*. Pedagogická orientace 4, 1997, s. 12-18.

SLAVÍK, J. – SIŇOR, S. *Kompetence učitele v reflektování výuky*. Pedagogika č.2, 1993, s. 155-163.

ŠVEC, V. *Význam sebereflexe v učitelské přípravě*. Pedagogická orientace 3, 1994, s.12-21.

ŠVEC,V. *Sebereflexe jako nástroj profesionálního seberozvíjení začínajících učitelů*. Pedagogická orientace 3, 1997, s. 2-13.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha : Portál, 2000.

VYBÍRAL, Z. *Úvod do psychologie komunikace*. Hradec Králové : Gaudeamus, 1997.

VÝROST, J.- SLAMĚNÍK, I. *Sociální psychologie*.Praha : ISV, 1997.

Resume

Cílem této práce bylo zjistit jaké je pojetí a sebepojetí studenta střední průmyslové školy zeměměřické. Pojetí studenta se skládá ze tří složek a to obecného, předmětového a učitelova subjektivního pojetí. Na SPŠZ není přesně vymezeno, kdo je úspěšný student a kdo není. Převládá povrchní tendence, která vymezuje úspěšného studenta pouze na základě školního prospěchu.

Sebepojetí studentů SPŠZ je ovlivněno nejen samotným školním prospěchem, ale i dosavadními zkušenostmi a hodnotami, které přikládají školnímu vzdělání.

Na základě zjištěných údajů jsem se pokusila navrhnout seberefektivní metodu percepčních dovedností. Prostřednictvím této metody si učitel uvědomí jaká jsou jeho kritéria úspěšného studenta a do jaké míry a jakým způsobem ovlivňují jeho klasifikaci. Nedílnou součástí metody jsou i techniky ke zjištění studentova sebepojetí a to v sociální, výkonové a aspirační oblasti.

Metoda je podrobně vysvětlena v ilustrativním příkladu z mé vlastní učitelské praxe.

The aim of the diploma thesis was to characterize the conception and the self-conception of a student at the Secondary Technical school of Land surveying and Cartography. The conception of a student consists of three components: a general, subject and own teacher conception.

There is no exact specification of a successful student at SPŠZ.

A superficial tendency is prevailing, which characterizes the successful student according to his/her school results.

The self-conception of the students is influenced not only by their school results but also their experiences and estimation of school education.

I have tried to suggest a self-reflective method of perceptual skills.

By means of this method a teacher can realize his/her criteria of a successful student and how far and which way they influence his/her evaluation.

The procedure, which can help to characterize a student self-conception in a social, performance and aspiration field, is an inseparable part of the method.

The method is thoroughly explained in an illustrative example from my teacher practise.

Souhlasím s půjčováním diplomové práce.

V Praze dne

